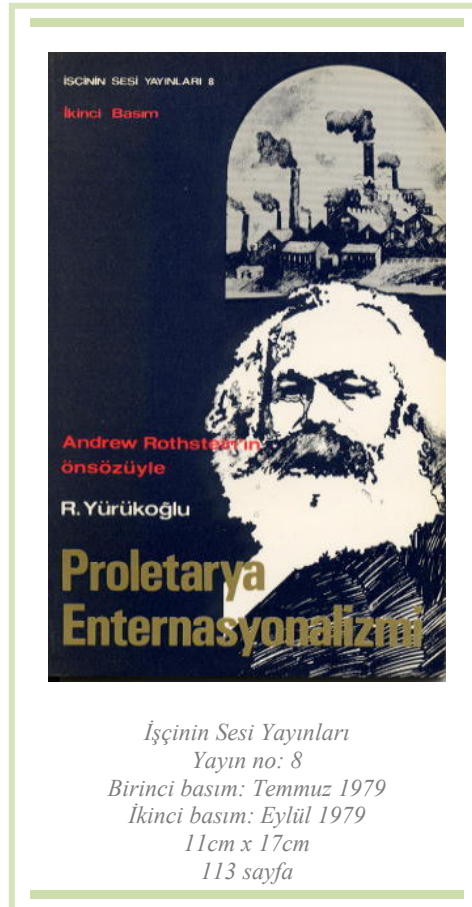

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ BİRLEŞİN! KARKÊREN HEMÛ WELATAN YEKBIN!

PROLETARYA ENTERNASYONALİZMİ

Andrew Rothstein'in önsözüyle

R. Yürükoğlu

İÇİNDEKİLER

Önsöz	3
Andrew Rothstein kimdir?	5
Giriş.....	6
I. Bütün ülkelerin işçileri birleşin!	7
II. Proletarya Enternasyonalizminin örgütlenişi: Enternasyonaller	10
Komünist Birliği (1847–1852).....	10
1. Enternasyonal (Uluslararası İşçi Birliği) (1864–1876).....	11
2. Enternasyonal (1889–1914).....	13
2. Enternasyonal'in başarıları ve zayıflıkları	17
3. Enternasyonal (Komünist Enternasyonal) (1919–1943).....	18
Josef Vissarionoviç Stalin.....	21
1957, 1960, 1969 Uluslararası toplantıları.....	23
III. Proleter Enternasyonalizminin günümüzde artan önemi ve artan ulusçuluk tehlikesi	25
Maocu ulusçuluk	26
“Bağımsızlık”cı ulusçuluk	27
Komünist partisinin bağımsızlığı – enternasyonal sorumluluk	29
Enternasyonal proleter disiplini	30
Komünist harekette oportünizm–ulusçuluk bağı	32
TKP enternasyonalisttir	33
Gelecek proleter enternasyonalistlerininindir	34
Ek I: “Engels’in Komünist Birliği’ni değerlendirmesi”	36
Ek II: Komünist Enternasyonale giriş koşulları.....	42

ÖNSÖZ

Bundan 60 yıl önce, Komünist Enternasyonal'in kuruluş Kongresi'nde, üstün bir Türk Marksist söz aldı. Delejelere, 1908'de, Türkiye'deki ilk burjuva devrimi sırasında öğretim üyeliği yaptığı İstanbul Üniversitesi'ndeki izlenimlerini anlattı. Gençliğin bir bölümü, "halkın kurtuluşunun ancak toplumsal devrimle olabileceğini anladi", dedi. Bu konuşmacı, daha sonra 1920'de Türkiye Komünist Partisi'nin kurucularından olan ve başkanı seçilen Mustafa Suphi'ydi. Aynı konuşmada Suphi, Ekim Devrimi'nin etkusunun, Doğu'da ekonomik ve toplumsal dönüşümlerin dünya devrimci hareketine bağlı olduğu gerçeğini Türkiyeli sosyalistler için bir kez daha doğrulandığını söyledi. Ve artık Lenin'in fikirleri ve eylemleri dünya devrimci hareketini kucaklamıştı. Suphi, işte bu fikirler içindir ki, dedi, İstanbul'daki üniversite öğrencileri, profesörlerini atlayarak aldıkları bir kararla, Nobel ödülünün büyük öğretmene, Lenin'e, verilmesi gerektiğini duyurdular.

Kongre, Suphi'nin çağrısına karşılık verdi. Kuruluş Bildirgesi'nde (6 Mart 1919), gelişmiş kapitalist ülkelerdeki proletaryanın emperyalizmin sömürgelerindeki halklarla dayanışmasını dile getirdi. "Eğer kapitalist Avrupa dünyanın en geri bölgelerini zorla kapitalist ilişkilerin gir-dabına çekmişse, sosyalist Avrupa da, kurtulmuş sömürgelere, planlı, örgütlü, sosyalist ekonomiye geçmelerini hızlandırmak için teknolojisiyle, örgütlenmesiyle, ideolojik etkisiyle yardım götürecektir." Ve altı hafta sonra, 1 Mayıs bildirisinde Komünist Enternasyonal, savaşı kazanan Antant devletlerinin işgaline karşı kendiliğinden ayaklanan Türkiyeli işçilere, askerlere ve köylülere doğrudan sesleniyordu: "Bir devrim başlattınız. Sonuna dek götürün! Bırakmayın, burjuvaziniz sizi kandırsın! Sovyetler kurun, kendi Kızıl Ordu'nuzu kurun! Avrupa'nın tüm Sovyetlerine elinizi uzatın!"

Böylece, dünyanın en büyük ülkesinde utkuya ulaşmış olan proletaryanın enternasyonalizmi, Türkiye kurtuluş hareketinin tarihinin ta başlarında, emperyalizm ezgisi altındaki halkların ve özellikle eski Osmanlı İmparatorluğu altındaki halklarının ulusal ve toplumsal kurtuluş savaşımıyla bir daha kopmamacasına bağlandı. Çok geçmeden Lenin'in partisi önderliğinde Sovyet Cumhuriyetleri bu bağın somut örneğini verdi. 1921-1922'de Kuvayı Milliye, Türkiye'nin parçalanmasına, batılı müttefiklerin ve onların Yunan ajanlarının sömürgeleştirme girişimlerine karşı savaşıyordu. Denikin ve Wrangel'in önderliğindeki Beyaz Rusların yenilgisinden sonra, Sovyetler, silah ve malzemelerini büyük miktarlarda Kuvayı Milliye'ye verdi. Bununla ilişkin olarak, 16 Mart 1921'de imzalanan ilk Sovyet-Türkiye antlaşmasında şöyle deniyordu: "Doğu halklarının ulusal kurtuluş hareketiyle, Rusya emekçilerinin yeni bir toplumsal düzen için savaşımı arasındaki bağı kaydederek, her iki taraf da, bu halkların özgürlük ve bağımsızlık hakkını, aynı zamanda kendi isteklerine uygun hükümet biçimleri seçme hakkını resmen tanır."

Sovyetler Birliği'nin Türkiye'nin "arka kapısını" korumadaki belirleyici rolüne karşın, Türk-Sovyet ilişkilerinin bundan sonraki uzun tarihinde, bu altmış yılda, birçok karanlık sayfa da vardır. Antlaşma imzalandığı sırada, Türk polisi Mustafa Suphi ve yanındaki bazı yoldaşları, Sovyet Rusya'dan dönerken, Trabzon'da katletmişti (Ocak 1921). 1938'de ölümüne kadar, Kemal'in başında bulunduğu burjuva diktatörlüğü, kapitalist gelişmenin önünü tıkayan feodal engelleri birçok alanda geniş bir biçimde yıktı. Ama bunu gerçek işçi sınıfı hareketine, özellikle 50 yılı aşkın bir süre önce yeraltına itilen Komünist Partisi'ne karşı en vahşi baskıyla birleştirdi. 1920'lerin başındaki ulusal başkaldırmanın Türkiye'nin önünde açtığı olanakların geri tepilme-

si, dış politikada da birçok tehlikeli sallantıyı beraberinde getirdi. 1919–1923’te Türkiye halkının ölüm–kalım savaşımı verdiği emperyalist güçlere, 1936’da Montrö Konferansı’nda boğazlar görüşülürken verilen ödün, emperyalistlerin savaş gemilerinin Karadeniz’e sokulması için yapılan baskıya boyun eğilmesi, böyle bir sallantıydı. İkinci Dünya Savaşı sırasında Nazi Almanyası’nın ekonomik ve siyasal yayılmasına olanak tanınması da böyle bir sallantıydı. Yine bunun gibi, Nazi Almanyası ezildikten sonra, dönüp Amerika Birleşik Devletleri’nin yıkıcı ekonomik, parasal ve askersel egemenliğine (bununla bağlı olarak, 1955’te o uğursuz Bağdat Paktı’na da girildi) izin verildi.

Ancak tüm bu sallantılar, yiğit partilerinin kuruluşundan beri Türkiyeli komünistlerin açtıkları şu büyük gerçeğin altını daha da kalın çiziyordu: Türkiye’nin çalışkan halkı, “kendi” burjuvazisinin egemenliğini kabullenerek değil, sosyalizm yolundan kurtuluşa ve esenliğe kavuşabilir. Türkiye’yi yabancı finansçılarla, savaş ağalarıyla değil, öteki ülkelerin işçi sınıfıyla kardeşçe bağlayarak kavuşabilir. Kurtuluş yolu, Sovyetler Birliği’nin çevresinde kümelenen, yaşayan sosyalizmde varlık bulan tarihsel proletarya enternasyonalizmi ilkesinden geçer. Kurtuluş, Kemalizm ya da “sosyal demokrasi” maskesi altında çıkan burjuva safsatasıyla değil, Marksizm–Leninizm’in sınanmış, denenmiş yolundan kazanılır.

Dünyanın en eski kapitalist ve emperyalist ülkesi olan Britanya’nın yöneticileri, geçmişte Türkiye tarihinde zararlı bir rol oynadılar. Böylece bir ülkeden bir komüniste, bugün dünya için proletarya enternasyonalizminin anlamını çarpıcı bir doğruluk ve tutkuyla anlatan R. Yürükoğlu yoldaşın kitapçığına bu önsözü yazma olanağının verilmesi, gerçekten bir onurdur.

A. Rothstein

ANDREW ROTHSTEİN KİMDİR?

Dünya işçi sınıfı hareketinin önde gelen savaşçılarından olan Andrew Rothstein 1898 yılında Londra’da doğdu. Rus komünisti olan annesi ve babası, Britanya’ya siyasal göçmen olarak gelmişlerdi. Kendi sözleriyle, “yalnızca Britanya’daki değil, öteki ülkelerdeki sınıf savaşımı da bütün ailenin yaşamında önemli bir yer tutuyordu”. Uluslararası işçi sınıfının savaşımı onu küçük yaştan etkiledi.

Rothstein, Oxford Üniversitesi tarih bölümünü bitirdi. 1920 yılında Britanya Komünist Partisi’nin kuruluş kongresine delege olarak katıldı. Aynı yılın Aralık ayında Britanya’daki ilk Sovyet heyetinin basın görevlisi oldu. 1921 yılında Rus Telgraf Ajansı (ROSTA)’nın Londra muhabirliğini yaptı. Bu yıllarda birçok kez, İngiltere’nin önde gelen komünistlerinden olan ve Lenin’i yakından tanıyan babasıyla birlikte Sovyetler Birliği’ne gitti. Lenin’i hayattayken tanıdı.

Rothstein, 1920’de Moskova’da Lenin’i konuşurken dinledi. Lenin, bir provokasyon sonucu boykota giden fırıncılara konuşuyordu. O konuştuğunda, provokatörleri sergiledikçe, hava değişti. Fırıncılar provokatörleri aralarından attılar. İşlerine döndüler. Sovyet devletine bağlılıklarını üretim arttırarak gösterdiler. Rothstein bunları yaşadı.

Rothstein, 1923 yılında Britanya Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi oldu. 1930 yılına kadar bu görevde çalıştı. 1924–1929 yılları arasında da Politik Büro üyeliği yaptı. Dünya işçi sınıfı hareketinin değerli önderlerinden, Komintern Yürütme Kurulları’nda uzun yıllar çalışan Palme Dutt’ın yakın savaş yoldaşydı.

Andrew Rothstein, uluslararası komünist hareketin çeşitli üst kurullarında da aktif olarak çalıştı. Profintern’in Anglo–Amerikan Bölümü başkan yardımcılığı yaptı. Mart 1926’da Komintern Yürütme Kurulu 6. Plenumu’na, Kasım 1926’da 7. Plenum’a katıldı. 1928 yılında Komintern’in 6. Kongresi’ne delege olarak katıldı. Bundan sonraki yıllarda, Komintern’in dağıtılmasına kadar birçok yürütme kurulu toplantısına katıldı. Bu toplantılarda Stalin’le çok kez karşılaştı.

1921 yılından 1945 Eylül ayına kadar Sovyet basını dış muhabiri olarak çeşitli görevler yaptı. 1923 yılında Lozan Konferansı’na Sovyet heyetiyle birlikte katıldı. 1936–1938 yılları arasında Cenevre’de Sovyet TASS Ajansı muhabiri olarak çalıştı. 1936 yılında Boğazlar konusunda toplanan Montrö Konferansı’na yine Sovyet heyetiyle birlikte katıldı.

Andrew Rothstein, Sovyet tarihi, ekonomisi ve dış politikası üstüne birçok konferans vermiş, çeşitli yazılar yazmıştır. 1946–1947 yılları arasında Londra Üniversitesi’nde, Sovyet kurumları, ekonomik ve toplumsal yaşamı üstüne dersler verdi. *Sovyet Anayasası* adlı bir kitap (1923) ve uluslararası komünist hareketin yayınlarında da birçok makaleler yazdı. *Savaş Döneminde Sovyet Dış Politikası* (iki cilt, 1946–1947) ve Plehanof’un *Materyalizmin Savunması* kitaplarını Rusçadan İngilizceye çevirdi. *SBKP Tarihi* kitabının İngilizce çevirisi ve Lenin’in toplu eserlerinin İngilizce çevirilerinin de editörlüğünü yaptı.

81 yaşında olan Andrew Rothstein bugün, Londra’da Lenin’in Iskra’yı çıkardığı binada kurulu olan Marx Kütüphanesi’nin ve Sovyet–İngiliz Dostluk Derneği’nin başkanlığını yapıyor.

GİRİŞ

Bundan tam 60 yıl önce, 1919'da Marksist partiler, komünist savaşçılar Komünist Enternasyonal'in kuruluş kongresi için Moskova'da toplandılar. Dünya işçi sınıfının en önemli dayanaklarından proleter enternasyonalizmine örgütsel yapı kazandıran Komünist Enternasyonal uluslararası devrimci hareketin en yüksek kazanımlarından biri oldu.

Komünist fikirlerin yayılmasında, emperyalizme ve kapitalizme karşı savaşımın genel örgütlenmesi ve yönlendirilmesinde ölçülemez katkıları olan bu "dünya partisi" tüm gericilerin yüreğine korku saldı. Yalanlarla, iftiralarla saldırıların ardı arkası kesilmedi. Daha sonra dünya koşulları değişince, Komintern kendini dağıttı. Ama Komünist Enternasyonal'in kendini dağıtması burjuvazinin saldırılarını durdurmadı. Çünkü burjuvazinin asıl korktuğu o örgütsel yapıya yaşam veren görüşlerdi, proleter enternasyonalizmiydi.

Günümüzde dünya işçi ve komünist hareketi yeni bir savaşım aşamasından geçiyor. Yeni bir dünya, yeni güçler, yeni sorunlar var. Bu yeni gelişimleri akılda tutarak, Komintern'in örgütsel yapı kazandırdığı proleter enternasyonalizmine içeriği, tarihsel gelişimi ve günümüzdeki bazı sorunlarıyla birlikte kısaca değinmekte yarar görüyoruz.

Bir kez proleter enternasyonalizmine dört bir yandan saldırıların yoğunlaştığı bugün, enternasyonalist ruhta eğitimin önemi giderek artıyor. Komünizmin temel bileşkelerinden biri olan proleter enternasyonalizmi ortak çıkarlardan kendiliğinden doğmuyor. İşçi sınıfı ve devrimci harekette bilinçli bir çaba ile geliştirilmek istiyor. Öyle ki, bazen proletarya enternasyonalizmini savunanlarda bile yanlış tutumlar gözlenebiliyor.

İkincisi, Enternasyonaller yalnızca zevkle okunacak bir tarih ya da geçmiş bir deneyim değildir. Enternasyonallerin tarihi, her komünist partisinin kendi savaşımında bugün büyük yararlar sağlayacağı derslerle dolu zengin bir hazinedir.

Şunu da söyleyelim ki Türkiye Komünist Partisi, Türkiyeli komünistler, proletarya enternasyonalizmi bayrağını hiçbir zaman, en güç koşullarda bile elden düşürmemişlerdi.

Proletarya enternasyonalizmi ve onun örgütlenişi demek olan Enternasyonaller konusu engin bir konudur. Gereği gibi değinebilmek hem bu kitapçığı, hem bizim bilgi birikimimizi aşar. Onun için kitapçığımız, 3. Enternasyonal'in 60. kuruluş yıldönümünde bu yüce ülkeye bağlılığımız, saygımız anlamını taşıyor.

R.Y.

I. BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİN!

“Emeğin kurtuluşu ne yöresel, ne ulusal bir sorun değil, modern toplumun var olduğu tüm ülkeleri kapsayan toplumsal bir sorundur...”¹

Proletarya enternasyonalizmi, Marksçı–Leninci teorinin temel taşlarından. Aynı zamanda uluslararası işçi ve komünist hareketin yapısal bir özelliğidir.

Uluslararası gericilik, anti–komünistler, proletarya enternasyonalizmi “Moskova’nın dünyaya egemen olmak için uydurduğu” bir kavramdır diyor. Böylesi sapık görüşlere ve bunların etkisinde kalan çeşit çeşit oportünist ve revizyonist görüşlere karşı iyi savaş verebilmek için proletarya enternasyonalizminin kaynağını iyi kavramak gerekir.

Proletarya enternasyonalizmini komünistler kendi kafalarında, teorilerinde yaratmadılar. Kapitalizm yarattı, yaşam verdi. Kaynağında kapitalizmin ulusal sınırlar tanımayan, tüm dünyaya yayılan sömürüsü yatıyor.

Bu gerçeği Lenin şu sözlerle açıklıyor:

“Tüm ülkelerin işçilerinin birliği, işçilerin üzerinde hüküm süren kapitalist sınıfın hükmünü tek ülkeye sınırlamamasından doğan bir zorunluluktur. Değişik ülkeler arasındaki ticari bağlar giderek daha yakınlaşıyor ve yaygınlaşıyor. Sermaye sürekli olarak bir ülkeden ötekine geçiyor. Bankalar, sermayeyi birleştiren ve kapitalistlere kredi olarak dağıtan bu büyük emanetçiler, ulusal kurumlar olarak başlıyor, sonra enternasyonal oluyor, tüm ülkelerden sermaye topluyor ve Avrupa ve Amerika’nın kapitalistleri arasında dağıtıyor. Şimdi, yalnızca tek bir ülkede değil, aynı anda birkaç ülkede birden kapitalist işletmeler kurmak üzere dev anonim şirketler örgütleniyor. Kapitalistlerin uluslararası kuruluşları ortaya çıkıyor. Kapitalist ezgi enternasyonaldır. İşte bu nedenle tüm ülkelerde işçilerin kurtuluş için savaşımı ancak enternasyonal sermayeye karşı birlikte savaşılırsa başarılı olur.”²

Lenin’in sözlerinden de görüldüğü gibi, proletarya enternasyonalizmi aynen işçi sınıfının kendisi gibi kapitalizmin ürünüdür.

Kapitalist sömürünün ulusal sınırlar tanımayan evrenselliği, dünya işçi sınıfına bazı ortak özellikler kazandırmıştır. Tüm ülkelerde işçi sınıfı hareketinin bazı *temel aynılıklar* altında gelişmesini getirmiştir. Bu temel aynılıklar proletarya enternasyonalizmini yorumlara açık, keyfi bir kavram olmaktan çıkarıyor, onu *nesnel bir yasallık yapıyor*.

Tüm ülkelerdeki işçi sınıfı hareketinin taşıdığı temel aynılıkları şöyle sıralayabiliriz:

1. Bütün ülkelerde işçi sınıfının toplumdaki yeri,
2. Kurtuluşunun gerektirdiği koşullar,

¹ Karl Marx, “General Rules of the International Working Men’s Association”, *Marx and Engels Selected Works in Three Volumes*. Vol.2, Moscow 1973, p.19.

² V.I. Lenin, “Draft and Explanation of Programme for the Social–Democratic Party”, *Collected Works*. Vol.2, Moscow 1972, p.109.

3. Sınıf düşmanı,

4. Amacı aynıdır.

Bu ortak yönlere bir de Engels'in dediği gibi, "tüm proleter hareketinin en güçlü enternasyonal bağı"³nı oluşturan ideoloji birliğini katmalıyız.

Böylece proleter enternasyonalizmi, yalnızca sömürden kurtuluş yolunda devrimci bilincin geliştirdiği bir istek değil, aynı zamanda ve öncelikle nesnel bir yasallıktır.

Burada, daha ileride döneceğimiz bir noktaya değinip ilerleyelim. Proletarya enternasyonalizmi nesnel bir yasallıktır derken, gerçek devrimci sınıf bilincinin bir parçası olduğunu, kendiliğinden var olmayacağını unutmamalıyım. Bu gerçek, tüm komünist partilerine işçi sınıfını ve emekçi halkı enternasyonalist ruhta eğitmek, dolayısıyla proletarya enternasyonalizmini canlı tutmak ve geliştirmek görevini yükler.

Evet, proleter enternasyonalizmi, kapitalist sömürünün evrenselliğinin öteki yüzüdür, onun ürünü ve en güzel yanıtıdır. Bu nedenle, *işçi sınıfı temel* eylem planı da, enternasyonal sınıf amaçlarına uyumlu biçimde dünya ölçüsünde geneliyle aynı olmak zorundadır.

Ne var ki, işçi sınıfı ve onun öncü savaştan örgütleri, komünist partileri, uluslara ve devletlere bölünmüş bir dünyada savaşım veriyor. Her ulusun ekonomik, siyasal ve kültürel yaşantısının belirli bir göreceli bağımsızlığı oluyor. Bu da enternasyonalizmin o kendini *ulusal koşulların prizmasından* geçerek göstermesini getiriyor. Aynen herhangi bir "genel"i kendi başına değil, ancak "özel"ler içinde bulabileceğimiz gibi, enternasyonalizm de kendini tek tek ülkelerin sınıf savaşımı somutunda gösteriyor.

Dimitrov'un proleter enternasyonalizmi kendini her ülkenin iklimine uydurmalıdır fikri hem bu gerçeğe işaret ediyor, hem de buradan kalkarak, proleter enternasyonalizmi konusunda iki yönde alınması gerekli doğru tutumu belirliyor.

Birincisi, dünya ölçüsündeki işçi sınıfı genel eylem planı, genel savaşım çizgisi her ülkenin özel koşullarına uygulanmalıdır. Kalkış noktası işçi sınıfının enternasyonal çıkarları olan çizgi kendini ulusala uydurmalı, ulusala bürümeli, uluslarda göstermelidir.

İkincisi, son çözümlenmede esas olan işçi sınıfının enternasyonal çıkarlarıdır. Ama işçi sınıfı çıkar ve amaçlarının enternasyonal birliği anlayışı ulusal sınırlar içindeki hareketten kendiliğinden (spontane) doğmaz. Bu nedenle, işçi sınıfına proleter enternasyonalizmi fikirlerini aşılama, ulusçulukla uzlaşmasız savaşmak, komünist partilerin temel görevleri arasındadır.

İşte proleter enternasyonalizminden sapış ve ulusçuluk bu çizgide, işçi sınıfının ulusal ve enternasyonal çıkarları ve görevleri noktasında doğar. Ülkemizde de örnekleri görüldüğü gibi, kimileri komünist partisinin ulusal çıkarlarının daha önde geldiğini, kimileri ise ulusal ve enternasyonal çıkarların ve görevlerin eşit öneme sahip olduğunu söylüyor. Böylesi düşünceler yeterince kavrulmamış devrimcilere ilk yansımda doğru gelebilen ama kapısı ulusçuluğa açılan yanlış düşüncelerdir.

Uluslar arası görevleri, uluslararası görevlere baş yeri vererek doğru değerlendirmek komünist partileri için can alıcı öneme sahiptir. Lenin, gerçek bir enternasyonalist "yalnız kendi ulusunu düşünmemeli, tüm ulusların çıkarlarını *onun üstüne* koymalıdır.(...) Bütünü ve geneli düşünmeli, özel çıkarı genel çıkara bağlı kılmalıdır"⁴ diyor ve "proleter enternasyona-

³ Marx and Engels, *Selected Works in Two Volumes*. Moskow 1962, Vol.2, p.338.

⁴ V.I. Lenin, "The Discussion on Self-Determination Summed Up", *Collected Works*. Vol.22, Moscow 1974, p.347.

lizmi ilk olarak herhangi bir ülkedeki proleter savaşımın çıkarlarını, dünya ölçüsündeki aynı savaşımın çıkarlarına bağlı kılınmasını... zorunlu tutar”⁵ diye ekliyor.

İşçi sınıfı ve komünist partilerinin ulusal ve uluslararası çıkarları (ve görevleri) arasındaki doğru denge bozuldu mu sapmalar boy atar. Ulusal çıkarlar aşırı abartıldı mı, enternasyonal çıkarlar küçümsenir, oportünizme, revizyonizme, *ulusçuluğa* varılır. Ulusal özellikler, görevler küçümsendi mi, yok sayıldı mı, kozmopolit ve dogmatik bir anlayışa varılır. İki sapmanın da değişik yönlerden gelip durduğu yer aynıdır. Ulusal enternasyonalden koparmak, bunları birbirlerine karşı koymak.

Proletarya enternasyonalizminin genel kapsamı üstüne bu kısa girişimizi bir soruyla tamamlayalım. Proleter enternasyonalizmi günlük yaşamda, somut olarak ne anlama gelir?

Bu soruyu yanıtlarken önce şu sözleri anımsayalım: “...enternasyonal çapta *birleşik eylem* sağlayabilmek hem temel ideolojik görüşlerde berraklığı, hem tüm pratik eylem yöntemlerinde tam bir kesinliği gerektirir.”⁶ Lenin’den yaptığımız bu alıntının gösterdiği gibi, proleter enternasyonalizmi tüm uluslardan işçilerin devrimci hareketinde —ve ardından sosyalizm ve komünizmin kuruluşunda— *ideoloji ve siyaset birliğidir*. Proletarya enternasyonalizmi, işte bu anlayış içinde, dünya komünist hareketinin ortak belgelerinde işlenmiş, tanımını bulmuş belirli ilkeleri yansıtır.

Proleter enternasyonalizmi ilkeleri arasında en önemlileri şunlardır:

1. Dünya işçi sınıfının genel çıkarlarını özel çıkarların üstünde tutmak ve bu genel çıkarlar uğrunda özveriyle savaşmak.
2. Dünya işçi sınıfının ulusal birliklerinin ve onların partilerinin eşitliğini ve gönüllü birliğini savunmak.
3. Kapitalist sömürünün evrenselliği nedeniyle önceki sayfalarda değindiğimiz beş ortak özelliğe sahip olan dünya proletaryasının, dünya ölçüsünde global bir stratejiye sahip olması gerekliliğine inanmak.
4. Yine Lenin’in dediği gibi, kapitalizmden sosyalizme geçişte proletarya diktatörlüğü fikrine inanmak.

Proleter enternasyonalizmi ilkeleri en yüksek yansımasını Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelere, yani yaşayan, gerçek sosyalizme tutumda bulur. Yaşayan sosyalizm, “kapitalizme karşı uluslararası çapta utkunun anlatımıdır”⁷. Bu nedenle, Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelere karşı tutum, proleter enternasyonalizminin *ana ölçütüdür*. Bu ölçüt, Lenin’in yazılarında, Komintern belgelerinde, 1957, 1960, 1969 danışma toplantılarında sayısız kereler yinelenmiştir. Gerçekliğini her zaman koruyacaktır.

İşte proletarya enternasyonalizminin günlük yaşamda “basit Türkçe” ile anlamı en başta Sovyetler Birliği’ni ve öteki sosyalist ülkeleri her saldırıya karşı göz bebeğin gibi korumaktır.

⁵ V.I. Lenin, “Draft Theses on National and Colonial Question”, *Collected Works*. Vo.31, Moscow 1974, p.347.

⁶ V.I. Lenin, “To the International Socialist Committee”, *Collected Works*. Vol 21, Moscow 1974, p.372.

⁷ V.I. Lenin, “The Third International”, *Collected Works*. Vol.29, Moscow 1965, p.307.

II. PROLETARYA ENTERNASYONALİZMİNİN ÖRGÜTLENİŞİ: ENTERNASYONALLER

Dünya işçilerinin sömürden kurtulma yolundaki devrimci dayanışması, proletarya enternasyonalizmi, tarih içinde günün koşullarına uygun örgütlenmeyi de sürekli beraberinde taşıdı. Dünya işçi sınıfının toplumsal var oluşunun doğal sonucu olan bu örgütlenmeleri kısaca görmek, bugünün geçiciliği yanında toplumsal doğruların kalıcılığını anlatan tarihsel bakışımızı derinleştirecektir. Uluslararası işçi ve komünist hareketin günümüzdeki konumu ve kaçınılmaz olarak gideceği yönü daha iyi anlamamıza yardımcı olacaktır.

KOMÜNİST BİRLİĞİ (1847–1852)

Komünist Birliği, komünist hareketin ilk uluslararası örgütüdür. Bu nedenle, 1. Enternasyonal adını gerçekte bu örgüt hak etmişken, bu ad daha sonra gelen “Uluslararası İşçi Birliği” için kullanılmıştır. (Bak: Ek I, “Engels’in Komünist Birliği’ni Değerlendirmesi”.)

Komünist Birliği kurulmadan önce işçi hareketi “tüm insanlar kardeşler” belgisini kullanıyordu. Bu belgi, işçi ile burjuvaziyi aynı kaba koyduğundan kapitalist toplumun gerçeğini yansıtmıyordu. Marks ve Engels’in kurduğu Komünist Birliği bunun yerine 1847’de proletarya enternasyonalizmini somutlayan o kutsal belgeyi yükseltti: “Bütün ülkelerin işçileri birleşin!”

Marks’ın yazdığı “Komünist Birliği Tüzüğü”nde örgütün amacı şöyle belirlenmişti:

“Birliğin amacı, burjuvaziyi devirmek, proletarya yönetimini getirmek, sınıfların uzlaşmazlığına dayanan eski burjuva toplumunu kaldırmak ve özel mülkiyetsiz ve sınıfsız yeni bir toplum kurmaktır.”⁸

Birliğe üyelik koşulları da amaca uygun olarak saptanmıştı: Devrimci enerji ve propaganda- da coşku, komünizme bağlılık, anti-komünist hiçbir örgüte üye olmamak, Birliğin kararlarına uymak, Birliği ilgilendiren tüm konularda gizliliğe uymak.

Komünist Birliği demokratik merkezîyetçilik ilkesi ile çalışıyordu.

Birliğin belirleyici kongresi olan 2. Kongre, 1847 Kasım’ında Londra’da yapıldı. Marks bu kongrede, işçi hareketine yeni bir dizi teori getirdi. Bu yeni görüşler oybirliğiyle kabul edildi ve Marks ve Engels bir bildiri yazmakla görevlendirildiler. Bu görev yerine getirildi. Komünizmin ana belgesi olan *Komünist Partisi Manifestosu* ortaya çıktı.

Manifesto’nun ilk yayınlanışından az sonra, aynı ay içinde Fransa’da 1848 Şubat burjuva devrimi patladı. Etkileri tüm Avrupa’ya yayılan bu devrim yenildi. Ardından Avrupa işçi hareketi için geçici bir geri çekilme dönemi başladı.

---

⁸ K. Marx, “Rules of the Communist League”, *Marx-Engels Collected Works*. Vol.6, London 1976, p.633.

1850'ye gelindiğinde, 1848 devriminin yenilgisi ve ardından gelen yeni ortamın değerlendirilmesi konusunda Birlik'te farklı görüşler ortaya çıktı. Ayrılıklar birlikteliği engeller olunca 1852 yılında örgüt dağıtıldı.

Komünist Birliği, Avrupa işçi hareketinin o günkü gelişme düzeyini yansıtan, yarını hazırlayan öncü bir örgüt oldu. Geniş bir örgüt değildi. Devrimci işçilerin oluşturduğu küçük grupların birliği idi. Marksizm'in, uluslararası işçi hareketinin tartışılmaz ve doğal ideolojisi olduğu dönemler gelmeden, tek ve ortak doktrin temelinde kurulmuş bir örgüt zaten geniş bir örgüt olamazdı. Bunu Marks ve Engels de biliyordu. Ama Birlik, sonraki örgütlenmelere çekirdek olacak bir topluluk olarak ortaya çıkararak kendisinden bekleneni verdi. Daha önemlisi, ortak doktrine ve merkezi tek liderliğe sahipliğiyle, ardından gelecek uluslararası örgütlenmelere sağlam bir örnek oluşturdu.

1. ENTERNASYONAL (ULUSLARARASI İŞÇİ BİRLİĞİ) (1864–1876)

Dünya işçi sınıfı hareketinde 1. Enternasyonal adını alan Uluslararası İşçi Birliği, Batı Avrupa'da 19. yüzyılın ikinci yarısında ulaşılan endüstrileşme düzeyini yansıtır. Komünist Birliği'nden daha ileri bir kapitalist aşama temelinde yükselmiştir.

1. Enternasyonal, o dönemde artık iyice büyüyen ve genişleyen uluslararası işçi sınıfını tek bir örgütte birleştirme yolundaki ilk denemedir. Böyle olduğu için ve Marksizm henüz dünya işçi sınıfının *doğal ideolojisi* olarak ortaya çıkmadığından 1. Enternasyonal komünist ilkeler üstüne kurulamazdı. Engels bu gerçeği ve 1. Enternasyonal'in amacını şu sözlerle açıklıyor:

“...(Uluslararası İşçi Birliği'nin – R. Y.) amacı Avrupa ve Amerika'nın bütün militan işçi sınıfını tek bir dev ordu halinde birleştirmektir. Bu nedenle Manifesto'da konulan ilkelerden yola çıkamazdı. İngiliz işçi sendikalarına, Fransız, Belçikalı, İtalyan ve İspanyol Proudhonculara, Alman Lassalecılara kapılarını kapamayacak bir programı olması zorunluydu.”⁹

1. Enternasyonal, Engels'in açıkladığı bu amaca ulaştı, uluslararası işçi sınıfının birliğini sağladı. Ama tarihsel gelişimin o günkü aşamasında bu birlik doğal olarak farklı akımlardan oluştu. Bu farklılıklar aynı zamanda, işçi sınıfı hareketinin her ülkede ulaştığı farklı gelişme aşamalarını yansıtıyordu.

İşçi sınıfı hareketinin beşiği Britanya sendikaları 1. Enternasyonal'in en büyük ve güçlü bölümüydü. Ardından Fransa geliyordu. Fransa'da çoğunluk Proudhonculardı. Bir başka önemli akım da Blankistlerdi. Almanya'da Lassaleciler güçlüydü. İtalya, İspanya ve bir ölçüde İsviçre'de ise etkin olan anarşistlerdi. Tüm bu birbirleriyle çelişik akımlar birlikte Enternasyonal'i oluşturdu.

1. Enternasyonal'in merkezi bir örgütlenmesi vardı. Üyeleri, doğrudan bireysel üyelerdi. Her ülkede Enternasyonal'in oradaki örgütüne gidip üye oluyorlardı. Böylece 1. Enternasyonal bir anlamda ilk “dünya partisi” idi. Her ülkedeki ulusal bölümlerin birer merkez komitesi ve tümünün üzerinde bir genel konsey vardı. Kongresi her yıl toplanırdı.

⁹ F. Engels, “Introduction to the Class Struggles in France”, *Marx and Engels, Selected Works in Three Volumes*. Vol.1, p.199.

1. Enternasyonal, Komünist Birliği'nden çok daha büyük bir örgütlenme yarattı. Örneğin, 1869'da yalnız Britanya'da 230 şubesi ve 95 bin üyesi vardı.

1. Enternasyonal'ın başarısının ana unsuru, tüm örgütü yöneten genel konseyin sürekli siyasi ve taktik enternasyonal liderliğidir. Bu gerçek, dünya işçi sınıfının nasıl örgütlenmesi gerektiği konusunda kalıcı bir ders taşır.

1. Enternasyonal, içinde barındırdığı farklı akımlar nedeniyle kendisi bir savaş alanı olmuştur. Bu alanda, işçi hareketi içindeki farklı akımlar birbirleriyle savaştılar. Marksizm, dünya işçi sınıfının *tek ve tartışılmaz ideolojisi* olarak bu savaşlar içinde kendini kabul ettirdi. Bu savaşlar içinde işçi sınıfı, sınıfın çeşitli kesimlerinin değil, tümünün, anlık ve geçici çıkarlarının değil aynı zamanda sonul çıkarlarının yansıdığı bilimsel bir ideolojiye kavuştu. Ve daha sonra gelen enternasyonaller Marksizm'i açıkça kabul edilmiş bir taban olarak aldılar.

1871 yılında Fransız proletaryası ayaklandı ve şanlı Paris Komünü'nü kurdu. Paris Komünü, 1. Enternasyonal'ın ulaştığı en yüksek aşamaya işaret eder. Komün'ün yenilgisiyle Enternasyonal'in de çözülme süreci başladı. Anarşistler, Bakuninciler Marksizm'e dört bir koldan saldırıya geçtiler. Marks'ı otoriterlikle, diktatörlükle suçladılar. Aynen daha sonra düşmanlarının Lenin'i suçladıkları gibi. Eylül 1872'de Haig'de toplanan kongrede Marks ve Engels'in birlikte sundukları bir öneriyle Enternasyonal'in yönetimi New York'a, Amerika'ya aktarıldı. 1872'den 1877'ye kadar geçen 1. Enternasyonal'in tarihi gerçekte Amerika Birleşik Devletleri işçi hareketine aittir. Bu nedenle, 1. Enternasyonal 1872'de fiilen kapanmış sayılır. Ondan sonra 1877'de resmen de kapatıldı.

1. Enternasyonal'in kapanış nedeni de komünist hareketine değerli bir ders armağan etmiştir. O dönemde Marksizm dünya işçi sınıfının tek ve tartışılmaz ideolojisi olarak kendini henüz kabul ettirmemiş olduğundan, 1. Enternasyonal çeşitli akımların bir arada birliği olmuştu. Bu yapı, Paris Komünü'nün beraberinde getirdiği devrimci olaylara, sınavlara, bunların "şok"larına karşı duramamıştır. Güç dönemlerde çözülmek için örgütlerimizde Marksizm'in arılığını gözbebeğimiz gibi korumamız gerektiğini bize öğretmiştir.

1. Enternasyonal'in tarihsel önemine gelince, 1. Enternasyonal işçi sınıfının programatik amaçlarını, siyasi iktidar, ekonomik ve siyasi savaşım, taktikler, sendikaların rolü, demokratik merkezîyetçilik konularını açıklığa kavuşturmuştur. En önemlisi, işçi sınıfının siyasi örgütlenmesinin önemini ve partinin rolünü aydınlığa kavuşturmuştur. Böylece, dünya işçi hareketinin gelişimine ölçülemez bir katkı sağlamıştır. Bu çabalar sonunda tüm Avrupa'da 1. Enternasyonal'in hemen ardından Marksist teoriyle yönelen, sosyalizm amacını savunan partiler doğdu ve gelişti. 1. Enternasyonal'den modern işçi sınıfı hareketi ve komünizm doğdu.

Marks ve Engels, dünya işçi sınıfının, sömürden kurtuluş için savaşımında her zaman uluslararası bir örgütlenmeye gerek duyduğuna olan inançlarını hep korudular. 1. Enternasyonal'in çöküşü bu inancı güçten düşürmedi, yalnızca gelecek örgütlenmelerin nasıl olması gerektiğini öğretti. Engels, Sorge'e yazdığı 12 Eylül 1874 tarihli mektubunda şöyle dedi: "Bundan sonra gelecek Enternasyonal'in, Marks'ın yazılarının birkaç yıl içinde etkisini göstermesinden sonra, doğrudan komünist olacağına ve kesinlikle bizim ilkelermizi yükselteceğine inanıyorum."¹⁰

1. Enternasyonal'in ardından kurulan 2. Enternasyonal, "Engels'in vasiyeti" diyebileceğimiz bu öngörüğü ancak yarım buçuk doğruladı. Asıl, 60. yılını kutladığımız Komünist Enternasyonal (3. Enternasyonal) tam onun dediği gibi oldu.

¹⁰ "Engels to F.A. Sorge, Sept.12,1874", *Marx and Engels Selected Correspondence*, Progress Publishers, Moskow 1965, p.289.

2. ENTERNASYONAL (1889–1914)

1. Enternasyonal'ın sonu ile 2. Enternasyonal'ın kuruluşu arasında geçen 13 yıl içinde Avrupa ve Amerika'da yaygın biçimde sosyal–demokrat ve sosyalist partiler kuruldu. Marksizm'i geneliyle benimseyen, programlarına koyan bu partiler, 1. Enternasyonal'ın yarattığı üye parti ya da gruplardan büyüdü.

Bu partiler arasında en eskisi olan Alman Sosyal–Demokrat Partisi, daha 1869'da kurulmuş ve 1. Enternasyonal'e üye olmuştu. Ardından, 1870'lerde, Danimarka, Avusturya, Fransa, İspanya, Macaristan, Hollanda, İsviçre ve Birleşik Amerika'da, 1880'lerde ise Rusya, Britanya, Belçika, Norveç ve İsveç'te sosyal–demokrat partiler kuruldu. Dünya haritasını gözümüzün önüne getirirsek, sosyal–demokrat partilerin Avrupa ve Kuzey Amerika'da kurulmuş olduğunu görüyoruz. Bunun anlamına ileride değineceğiz.

Böylece, 1880'lerin sonu geldiğinde yeni bir işçi sınıfı enternasyonalinin kurulması için koşullar olgunlaştı. Partilerin savaşını birleştirmek, anlamlı bir bütüne ulaştırmak gerekti. Ve de artık Marksizm, dünya işçi sınıfının tek ve doğal, bilimsel ideolojisi olmuştu. Bu nedenle, yeni enternasyonalin hem daha geniş bir taban üzerinde ve hem de Marksizm'in genel kabulü ile kurulması gerekiyordu.

2. Enternasyonal'ın kuruluş kongresi 1889'da Paris'te yapıldı. Örgütlenme komisyonunda Bebel, Liebnecht, Lafargue, Tom Mann gibi ünlü devrimciler yer aldı. Kongreye 20 ülkeden 467 delege katıldı. Bu, uluslararası işçi hareketinin o güne dek gördüğü en geniş tabanı simgeliyordu.

Öte yanda, 2. Enternasyonal daha başta karışık bir yapı gösteriyordu. Karışıklık iki nedenle: Birincisi, içinde hem işçi sınıfının partileri, hem sendikalar yer alıyordu. İkincisi, hem sosyalist hem anarşist akımları taşıyordu. Sosyalist akım da yine kendi içinde devrimci Marksizm ve oportünizm–reformizm olarak ikiye ayrılmıştı. Bu karışık yapı, anarşizmin 2. Enternasyonal'in ilk yıllarında oynayabildiği yıkıcı role olanak verdi.

Daha sonra 1901'de Kopenhag'da ayrı bir enternasyonal sendika konferans topladı. 1903'te “Ulusal Sendika Merkezleri'nin Enternasyonal Sekreterliği” kuruldu. Bu da 1913'te “Uluslararası Sendikalar Federasyonu”na büyüdü.

2. Enternasyonal dönemi ve özellikle ilk başları, Avrupa işçi hareketinde geneliyle barışçıl gelişme dönemidir. Avrupa'da kapitalizmin barışçıl gelişme dönemidir. Barışçıl gelişme dönemi de aynen devrimci durum gibi kendine uyarlı taktikler ister. Böylesi dönemlerde halkı sokaklara dökemezsin. Yapabileceğin tek şey, gelecek devrimci dönemin hazırlıklarıdır. Ağır, yavaş, sabırlı bir çalışma, küçük ve geçici çıkarlar için savaşıma, reformlar isteğine daha bir ağırlık verme. Kuşkusuz bunları yine devrim savaşıyla bağlama.

İşte, 2. Enternasyonal'de yer almış anarşistler bu durumu değerlendiremediler. “Deliye her gün bayram” gittiler. Lenin, o dönemin ortamını ve anarşistlerin yanlışını şöyle anlatır:

“*O günlerde*, Paris Komünü'nün yenilgisinden sonra tarih, yavaş, örgütsel ve eğitimsel çalışmayı günün görevi yaptı. Başkaca bir şey olanaksızdı (...) Anarşistler, dünya ortamını anlayamadıkları için zamanı yanlış değerlendirdiler. Britanya işçisi emperyalist kârlar ile yozlaştırılmış, Paris'te Komün yenilmiş, Al-

manya'da burjuva ulusal hareketi 1871'de utku kazanmıştı, yarı feodal Rusya uzun uykusunu sürdürüyordu.”¹¹

Dolayısıyla 2. Enternasyonal'de ilk savaş anarşizme karşı verildi. Bu savaşı kazanmak zor olmadı, çünkü sosyalist akımın iki kanadı (devrimci Marksistler ve oportünistler) anarşizme karşı aynı safta durdular. 1896 Londra Kongresi'nde anarşistler 2. Enternasyonal'den atıldı.

Anarşizmle hesabın görülmesinden sonra 2. Enternasyonal'i asıl uğraştıran oportünizmle, revizyonizmle savaş oldu. Devrimci Marksizm'in oportünizme karşı teorik, politik ve taktik olarak verdiği savaşım, 2. Enternasyonal'in ana savaşımıdır. Asıl zor olan bu ikinci savaştır. Sö-zün kısası, 2. Enternasyonal dendiğinde akla oportünizm ve onunla savaş gelir.

2. Enternasyonal partilerinin, yani sosyal demokrat partilerin Marksizm'i kendilerine genel bir taban olarak benimsediğini belirtmiştik. Ama bu partiler Marksizm'i gerçek anlamda benimsemedi, pratikte uygulamadı, devrimci özünü boşalttı ve giderek tam karşısına geçti. Marks ve Engels'in ölümlerinden sonra sosyal demokrat liderler onların yapıtlarını yayınlamadılar. Yayınlattıklarının ise en can alıcı yerlerini sansür ettiler, kasıtlı çarpıtmalarla doldurdular. Dolayısıyla, yeni kuşakların Marksizm'i doğru kavramalarına en önemli engel oldular. Anarşistlerin Enternasyonal'den atılmalarıyla da bunlarla devrimci Marksizm arasındaki savaş ön plana çıktı.

Burada bir parantez açalım. Barışçıl döneme ayak uyduramayan anarşizme karşı savaşırken Engels, Marks'ın “Fransa'da Sınıf Savaşları” adlı yapıtına yazdığı girişte şöyle diyordu:

“Okur şimdi anlıyor mu, neden iktidar çevreleri ille de bizi tüfeklerin patladığı, kılıçların şakladığı yere götürmek istiyor? Neden, bugün peşinen yenilmekten emin bulunduğumuz sokağa paldır küldür inmiyoruz diye bizi korkaklıkla karalıyorlar. Neden ısrarla, nihayet bir gün kurbanlık koyun gibi ortaya atılmamız için yalvarıp duruyorlar?”¹²

Bu giriş, daha basılmak üzere matbaaya gönderildiği ilk andan başlayarak oportünistlerin çarpıtmasına uğradı. Yukarıdaki alıntıyı dengesiz, tek başına ortada bırakmak için Kautsky ve Bernstein ‘Giriş’ten bazı parçaları çıkartarak yayınladılar. Bu ilk çarpıtmaya Engels şöyle karşı çıktı:

“Bugün, *Vorwaerts*'de benim Giriş'ten yapılan bir alıntının hiç haberim olmadan yayımlandığını ve beni, her ne pahasına olursa olsun, yumuşak başlı bir legalite hayranı gibi gösterecek biçimde bozularak basıldığını hayretler içinde görüyorum. Bu bakımdan bu utanılacak izlenimin silinmesi için Giriş'in kesilmeden olduğu gibi *Neue Zeit*'ta çıkmasını isterim.”¹³

Alman Sosyal Demokrat İşçi Partisi içindeki oportünistler Engels'in bu isteğini yerine getirmediler. Ve Giriş'in tam metni ancak Sovyetler Birliği kurulduktan sonra yayınlanabildi. Engels bu alıntının yapıldığı Giriş'te Alman proletaryasının, Stalin'in deyimiyle “az-çok sakin gelişme dönemi”nde yürüttüğü parlamenter savaşımın önemini vurguluyordu. Ama oportünistler, bu taktiği ilke “katına” çıkardılar. Ve yükselme eğilimi gösteren yığın hareketine engel olmak için büyük devrimcinin, Engels'in adını kullanmaya çalıştılar.

¹¹ V.I. Lenin, “Tasks of the Proletariat in Our Revolution”, *Collected Works*. Vol.24, p.86.

¹² F. Engels, “Introduction to the Class Struggles in France”, *Marx and Engels, Selected Works in Three Volumes*. Vol.1, p.199.

¹³ “Engels to K. Kautsky, April 1, 1895”, *Selected Correspondence*. Moscow 1965, p.486.

Engels, barışçı devrim yanlısı, yumuşak başlı bir legalist değildi. Adını bu yola alet etmek isteyenlere karşı savaştı. Bu konuya ilişkin olarak bir mektubunda şöyle yazdı:

“...ben *bu türden bir taktiği, yalnızca bugünkü Almanya için ve ciddi kısıtlamalarla birlikte öğütliyorum*. Fransa’da, Belçika’da, İtalya’da ve Avusturya’da, *bu taktik* bütünü içinde ele alındığında *izlenemez*, hatta *Almanya’da bile daha yarın uygulanamaz bir taktik olduğu* ortaya çıkabilir.”¹⁴ (İtalikler bizden).

Engels tarihe yumuşak başlı bir legalite hayranı olarak geçmedi, geçemezdi. Ama Engels’in dediklerini çarpıtanlar, devrimci özünü boşaltanlar öyle geçtiler. Bu olaydan neredeyse yüz yıl sonra, devrimci durum yaşayan Türkiye’de, Engels’in aynı sözü ve aynı amaçla ve de ne yazık ki *Savaş Yolu*’nda çarpıtılıyor (Bak: *Savaş Yolu*, no:4, “Dönemin koşullarını doğru değerlendirilim” adlı yazı). Bütün geçmiş devrimleri “provokasyon” gibi gösteren bu çizgi, Engels’in sözlerini çarpıtarak devrimci savaşı “provokasyon” tehdidiyle engellemeye kalkışıyor. Bu uzun parantezi bu hortlak çizgi için yaptık.

2. Enternasyonal’de devrimci Marksizm’in oportünizme karşı verdiği savaşın dünya işçi hareketine, komünist partilerine *klasik ders* olan bir yönü vardır. Sosyal demokrat partilerde oportünizme karşı savaş yükseltildiğinde iki tutum ortaya çıktı. Birinci tutuma örnek Alman Sosyal Demokrat Partisi’nin 1899’da Hanover ve 1903 Dresden kongreleridir. Bu kongrelerde kâğıt üstünde, “lâfta” oportünizm mahkum edildi. Ama “*parti birliği*” adına oportünist fikirlere karşı açık savaş engellendi. Partinin örgütsel birliğiyle devrimci Marksizm’in ideolojik disiplini ayrıldı. Oportünistlerle, Lenin’in deyimiyile “iyi bir kavga yerine kötü bir barış” yolu tutuldu. İdeolojik savaş yerine kötü barış ve iç diplomasi uygulanınca, parti birliği partideki görüşlerin bir ortalamasından öteye geçemedi. “Birlik” deliğinde gizlenen oportünist yöneticiler açığa çıkmadı. Bu olgu sonradan kendini acı deneylerle gösterdi.

İkinci tutumu aynı 1903 yılından başlayarak Bolşevikler aldılar. Lenin, Bolşevikler örgütsel birlik ile ilkesel birliği ayırmayan, ideolojik disiplini başa koyan yolu, “kötü bir barıştansa iyi bir kavga” yolunu izlediler. Parti birliğini kurmak uzun yılların savaşını gerektirdi ama bu yol sonunda güçlü bir birliğe ve devrime götürdü. Gösterdi ki oportünist görüşleri savunmakta ısrar edenlerle birlik içinde, ideolojik arılık olmadan devrimin utkusu olanaksızdır.

Ne var ki, 2. Enternasyonal partileri, Rus Bolşeviklerini değil, Alman ortacılarını (sentrist) izledi. Böylece, 1904–1914 arasında oportünist akımlar başları ezilmeden bu partilerdeki varlıklarını sürdürebildiler. Oportünist yöneticilere dokunulmadı.

Bu gelişmelerle 2. Enternasyonal’de üç akım oluştu. Birincisi, burjuvazinin işçi hareketi içindeki beşinci kolu oportünizm. İkincisi, pratikte oportünizmle barış içinde yanyana yaşayan, Kautsky’nin başını çektiği ortacılık (yani Lenin’in deyimiyile en tehlikeli oportünizm çeşidi). Üçüncüsü, Bolşeviklerin ve bir ölçüde Rosa Lüksemburg ve Alman sol sosyal demokratlarının temsil ettiği devrimci Marksizm (“Marksist sol”).

2. Enternasyonal’de üç akım oluşmuştu ama bunlardan bir tanesi Enternasyonal’i belirledi, damgasını vurdu. O da ortacılıktır. Kautskyciliktir. 2. Enternasyonal’in “resmi ideolojisi” ortacılıktır. Bir daha altını çiziyoruz, ortacılık. “Parti birliği” adına likidatör görüşlere karşı açık savaş engelleyen, kaşarlanmış oportünistleri, likidatörleri partiden attırmayan partilerin arılığını bozan onlardır.

Devam edelim. Marksist sol (Leninciler) ile oportünizmin çeşidi arasındaki giderek hızlanan savaşım içinde 1914’te gelindi. Enternasyonal’in kongresi Ağustos 1914’te Viyana’da toplana-

¹⁴ “Engels to P. Lafargue, April 3, 1895”, *Selected Correspondence*. p.487.

çaktı. Ancak Ağustos 1914 kongre yerine 1. Dünya Savaşı'nı getirdi. Avrupa sosyal demokrasisi de kongreye gidelim derken emperyalist savaşa gitti. Ve oportünist 2. Enternasyonal çöktü.

Bu 1914 olayı üstünde duralım. Yine günümüze yardımcı dersler taşıyor.

2. Enternasyonal 1914'te birdenbire çökuverdi. Ama oportünizm illetini barındırarak kurulan 2. Enternasyonal, daha ilk günden kendi çöküşünü büyütüyordu. Ve de sosyal demokrat partiler aslında hem ideolojik, hem moral yönden 1914'ten çok önce çökmüştü. Ortalama işçi, sokaktaki insan bunu kolayca göremiyordu. Saygıdeğer Kautsky, Engels'in "arkadaşı", bilge kişi, partisinin üye sayısı 1 milyon! ... Ardından 1914 ve savaş! Savaş, oportünizmin çöküşünü en miyop gözlerin bile görebileceği bir duruma getirdi. Çok uzun zamandır var olan irinli yarayı patlattı. Savaş birdenbire gelen bu değişiklik, bu bunalım, sorunu ortaya seriverdi.

Şimdi, 2. Enternasyonal oportünizminin çöküşüne ilişkin olarak iki soru soralım ve yanıtlamaya çalışalım.

Birincisi, yukarıda da değindiğimiz gibi, savaş 2. Enternasyonal'in çöküşünün kaynağı değil, gözler önüne seren olay olmuştur. Öyleyse, bu çöküşün kaynağı nedir?

İkincisi, çöküş neden 1914 savaşıyla ortaya çıktı?

Birinci soruyu yanıtlarsak, 2. Enternasyonal'in çöküşünün kaynağı emperyalizmdir. Bu ülkelerde işçi aristokrasisi (işçi sınıfının üst kesimi) ve işçi bürokrasisi (işçi örgütlerinin yönetici kesimi) emperyalist süper kârların kırıntılarından yararlandılar. Bu temel üstünde egemen sınıflarla bu kesimler arasında *ortak çıkarlar* doğdu. Bu da sınıf uzlaşmacılığını getirdi.

Aynı olay ilk kez Marks ve Engels zamanında, 19. yüzyılın ikinci yarısında Britanya'da yaşanmıştı. Britanya'nın dünya endüstri ve ticaretine egemen olması ve geniş sömürgeler elde etmesi sonucunda, işçi hareketi içinde militan Çartizm ve devrimci sendikacılık ezilmişti. Yerini burjuva liberal partinin hınk deycisi işçi aristokrasisinin "ağırbaşlı" sendikacılığı almıştı.

20. yüzyılın başlarında öteki Avrupa ülkelerinin de emperyalistleşmesiyle aynı süreç daha da genişleyerek bir kez daha işledi. İşçi aristokrasisi ve bürokrasisinin emperyalist kârlardan aldığı pay daha da büyüdü. Bu yoldan işçi aristokrasisi ve bürokrasisi kapitalist *devletle* bütünleşti.

Öte yanda niteliksiz işçiler örgütlenmeye başladılar. Ulusal kurtuluş hareketleri yükseldi. Derinleşen ekonomik bunalımın sonucunda işçi sınıfının militanlığı arttı. Bu gelişmelerle birlikte, oportünist siyasete tepkiler yoğunlaştı, savaşıma dönüştü. Bu savaşın başını devrimci Marksizm çekiyordu. 2. Enternasyonal'i çökerten 1914 yılı geldiğinde durum böyleydi. 2. Enternasyonal'in çöküşü, Lenin'in dediği gibi, uluslararası işçi hareketinde bölünmenin başlangıcı değil, patlayan bir apseydi.

Çöküş neden 1914 savaşıyla ortaya çıktı sorusuna gelince, 1914'e dek Bolşeviklerden Fabiancılara dek çeşit çeşit akımlar aynı örgütün üyesi kalabildiler, çünkü ayrılıklar ne denli ciddi olursa olsun yine de teori, tartışma, fikirler, taktikler alanındaydı. Sorun henüz tarih sahnesine *devrim-karşı devrim* olarak gelmemişti. 1914'le birlikte bu oldu. Tarafardan biri (oportünistler) barikatın öteki yanına geçti ve burjuvaziyle birlikte işçi sınıfına karşı savaşa tutuştu. 4 Ağustos 1914'te Alman sosyal-demokratları parlamentoda savaş kredileri lehinde oy kullandılar. Britanya, Fransa, Belçika ve öteki ülkelerin sosyal-demokrat liderleri de aynı yolu tuttular. Böylece burjuvazinin "vatanı savunun" ve "iç barış" belgilerini benimsediler, sosyal-şovenist ve *sosyal-emperyalist* oldular. Hatta gerici, emperyalist savaş hükümetlerine katıldılar. Alman oportünisti Alman işçisine Fransız işçisini, Fransız oportünisti Fransız işçisine Alman işçisini öldür dedi. Henderson, İrlanda işçi ve kurtuluş hareketinin lideri Connolly'yi kurşuna dizdirir-

ken, Almanya’da Noske ve Scheidamann, Karl Liebknecht ve Rosa Lüksemburg’u öldürtürken “birlik”ten söz edilemezdi artık. İşte 1914’ün oynadığı rol.

Bu söylediklerimizden, bizim için de son derece önemli bir genellemeye ulaşıyoruz. Oportünizm bir gecede ortaya çıkmıyor. Zaman içinde yavaş yavaş, bir tahta kurdu sapasağlam tah-tayı nasıl peynir gibi ederse, kanser vücudu nasıl gizliden gizliye eritirse öyle ilerliyor. Ceraha-tın patlaması gibi birdenbire herkese görünür olması ise toplumda *ani dönüşüm, değişim dö-nemlerinde* oluyor.

2. Enternasyonal’in böylece önce ideolojik, sonra örgütsel çöküşü, oportünizmin işçi ve ko-münist hareketi için taşıdığı tehlikeyi gösteren tarihsel bir ders oldu. Lenin bu durumu, “2. Enternasyonal’in çöküşü, ... oportünizmin çöküşüdür”¹⁵ diyerek özetledi.

2. ENTERNASYONAL’İN BAŞARILARI VE ZAYIFLIKLARI

2. Enternasyonal’in en büyük başarısı, dünyada Marksist teori temelinde örgütlenmiş yığınsal bir sosyalist hareket geliştirmesidir. 2. Enternasyonal partilerinin toplam 4 milyon üyesi oldu. Bunlardan en büyükleri İngiliz İşçi Partisi (1,5 milyon üye) ve Alman Sosyal Demokrat Partisi (1 milyonun üzerinde üye) idi.

2. Enternasyonal dönemi, Komün’ün çöküşünden 1914’te kadar uzanan, önde gelen Avrupa ülkelerindeki işçi sınıfı hareketinin geneliyle barışçıl, legal gelişme dönemidir. Kapitalizmin barışçıl gelişimini içeren bu dönemde doğal olarak kısmi kazanımlar, reformlar için savaşım yoluyla işçi sınıfının bilincini ve örgütlenmesini ileriki dönemlere hazırlama görevi öne çıkı-yordu. Marks ve Engels bu yolu göstermişlerdi.

Ama Marks ve Engels’in gösterdiği yol çarpıtıldı, reformlar, küçük kazanımlar için savaşım, işçi sınıfını hazırlamada bir araç olarak değil, giderek kendi başına bir amaç olarak görülmeye başlandı. 2. Enternasyonal’in 1914’te çöküşüne yol açan başlıca zayıflıkları işte buradan kay-naklandı.

2. Enternasyonal’in birinci zayıflığı, *teorik zayıflıktır*. Marksizm kongre ve konferanslarda, ziyafetlerde hep benimsendi ama hiçbir zaman özünde benimsenmedi. Gereği gibi incelenmedi, çalışılmadı. Oysa sosyalizm bilirse, öteki bilimler gibi çalışmak isterdi. Bu durum giderek, *teorik sorunlardan kaçınmaya* yol açtı. Hareketin önüne çıkan temel sorunlarla uğraşmak, açık seçik yanıtlar getirmek yerine, ne anlama geldiği belirsiz formüller, *yuvarlak cümleler* egemen oldu. Açık konuşmak diye bir şey ortadan kalktı. İlginçtir! *Ortacılığın* özelliğidir bu. Sorunlar-dan, açık tartışmadan kaçınmak, el altından iş görmek ortacılığın özelliğidir. Ve 2. Enternasyonal’de Kautsky’nin başını çektiği “Marksist ortacılar” en büyük ağırlığa sahip olduğundan bu eğilimler de Enternasyonal’e damgasını vurdu.

İkincisi, *örgütlenme zayıflığıdır*. 2. Enternasyonal örgütlenme alanında da Marks ve Engels’in kurduğu 1. Enternasyonal’in sınanmış ilkelerinden tümüyle ayrıldı.

Hatırlarsak, 1. Enternasyonal gerçek ve merkezi bir yönetim ilkesine göre işlemişti. 1. Enternasyonal’in genel konseyi işçi sınıfının uluslararası merkezi liderliği idi. Ve de yalnızca genel uluslararası sorunlarda değil, tek tek ülkeler üstünde de liderlikti. Oysa 2. Enternasyonal’in ilk 11 yılında hiçbir merkezi yönetimi, bir bürosu bile yoktu. Daha sonra

¹⁵ V.I. Lenin, “The War and Russian Social–Democracy”, *Collected Works*. Vol.21, p.31.

1900 yılında Brüksel’de bir büro kuruldu. “Sosyalist Büro” dendi buna. Bu da aynen “postane” gibi çalıştı. Örgütlerden gelen yazıları çoğalttı, ötekilere gönderdi, kongre kararlarını yayınladı. Liderlik yapmadı. Ha, bir şey daha yaptı. Partilerin bölünmüş olduğu ülkelerde “sosyalist birlik” diyerek araya girdi, devrimci Marksizm’i eritmeye çalıştı. Örneğin, Rusya’da Bolşevikleri Menşeviklerle koşulsuz birleşmeye zorlamaya kalkıştı. Tabii Bolşevikler bu “baskı”yı ciddiye almadılar.

Kısacası 2. Enternasyonal’in örgütlenmesinde proletarya enternasyonalizmi, uluslararası işçi sınıfı disiplini somutlandı. Böylece, 2. Enternasyonal’i değerlendirirken, hem olumlu yönlerini, hem çok ciddi olumsuz yönlerini görmemiz gerekiyor.

2. Enternasyonal de kendinden öncekiler ve sonra gelecekler gibi, içinde yer aldığı dönemin proleter hareketinin ulaştığı aşamanın bir ürünüdür. 2. Enternasyonal’in dayandığı taban Avrupa ve Kuzey Amerika’nın önde gelen emperyalist ülkelerinin işçi sınıfıydı. Yansıttığı dünya görüşü de, 1889–1914 arasındaki sömürge talanlarının beslediği *Batı Avrupa işçi aristokrasisi ve bürokrasisinin* görüşü oldu.

Söylediğimizin doğruluğu en iyi 2. Enternasyonal’in ulusal ve sömürgeler sorunundaki tutumuna bakarak anlaşılabilir. Stalin bu tutumu şöyle anlatıyor:

“Önceleri ulusal sorun, öncelikle ‘kültürlü’ azınlıkları ilgilendiren dar bir grup sorunla sınırlıydı. İrlandalılar, Macarlar, Polonyalılar, Finliler, Sırlar ve başka bazı Avrupalı ulusal azınlıklar, kaderleri 2. Enternasyonal’in kahramanlarını ilgilendiren hakları yenen uluslar listesini oluşturuyordu. En kaba ve korkunç biçimiyle ulusal baskının boyunduruğunda inleyen sayısız milyonları kapsayan Asya ve Afrika halkları bakış alanlarının dışında kalıyordu. Beyazla siyahı, ‘kültürlü’ ile ‘kültürsüzü’ bir türlü aynı düzeye koymaya karar veremiyorlardı.”¹⁶

2. Enternasyonal bu dar bakış açısından hiçbir zaman kurtulamadı ve sonunda çöktü. Onu çökerten oportünizm oldu. 2. Enternasyonal’in sonunu Lenin, “...proletaryanın Enternasyonal’i batmamıştır, batmayacaktır da. Tüm engellere karşın işçi yığınları yeni bir enternasyonal yaratacaktır. Oportünizmin bugünkü utkusu kısa ömürlü olacaktır”¹⁷ diyerek noktaladı.

3. ENTERNASYONAL (KOMÜNİST ENTERNASYONAL) (1919–1943)

1. Dünya Savaşı’yla birlikte oportünizm ve onun en tehlikeli biçimi olan ortacılıkla devrimci Marksizm kesin olarak ayrıldı. 1917 sonrasında, kapitalizmin genel bunalımının ve *dünya sosyalist devriminin* başladığı yeni döneme uyan yeni bir enternasyonal kurulmalıydı.

3. Enternasyonal (Komintern) 1919 Mart’ında kuruldu. Kuruluş amacını Lenin daha 1914 Kasım’ında belirtmişti:

“Oportünizmin yuttuğu 2. Enternasyonal ölmüştür. Kahrolsun oportünizm, yaşasın yalnızca ‘dönekler’den değil, oportünizmden temizlenmiş 3. Enternasyonal.”¹⁸

¹⁶ Joseph Stalin, *Foundations of Leninism*. International Publishers, New York 1974, p.76.

¹⁷ V.I. Lenin, “The War and Russian Social–Democracy”, *Collected Works*. Vol.21, p.33.

¹⁸ V.I. Lenin, “Position and Tasks of the Socialist International”, *Collected Works*. Vol.21, p.40.

1. Kongre, 4–7 Mart 1919’da, Moskova’da toplandı. 11 Komünist partisi, 5 sosyalist ve sosyal demokrat parti, 10 ülkeden oy hakkı olmayan gözlemciler katıldı. Bu tarih yapan kongrede Türkiyeli komünistler de bir gözlemci ile temsil edildiler. Kongre, artık bir leke durumuna gelen “sosyal demokrat” terimi yerine “komünist” terimini kabul etti. Bolşevikler daha önceden değiştirmişlerdi. Bundan sonra Marksizm’i benimsemiş partiler “komünist” adını aldılar.

Büyük Ekim sosyalist devriminin derin etkisi altında kurulan Komünist Enternasyonal (Komintern) tüm dünyada coşkuyla karşılandı. Öyle ki eski enternasyonalin üyesi olan birçok parti Komintern’e katılmak için başvurdu. Eski enternasyonalin partilerinin Komintern’e katılmak için sıraya girmesi, bunların gerçekten komünistleşmelerinden çok, işçi tabanındaki coşku, sosyalist devrime olan sevgiyi, komünizme olan isteği yansıtıyordu. Yoksa, 2. Enternasyonal’in eski sosyal demokrat partileriydi çoğu. Bir bölümünün başında da hala oportünist ya da ortacı yöneticiler duruyordu. Sınıf uzlaşmacılığı görüşlerini atmamış kararsız ve dengesiz öğeler yeni enternasyonal de sulandırabilirdi. Bu durumda ne yapılmalıydı?

2. Kongre, 41 ülkenin parti ve örgütlerinden delegelerin katılımıyla Temmuz 1920’de toplandı ve bu sorunu Leninci yoldan çözdü. Dünya komünist hareketinin önemli belgelerinden biri olan 21 maddelik “Komünist Enternasyonal’e Giriş Koşulları” kaleme alındı. (Bak: *Ek II*). Komünist Partisi olmak isteyen tüm partiler için zorunlu, kesin koşullar öne sürüldü. Reformizmden, sosyal pasifizm ve ortacılıktan kopmanın sadece lafta değil, pratikte (ve bu akımların temsilcilerinin lider konumlarından çıkarılmasıyla) gerçekleştirilmesi öngörüldü. (Komünist Enternasyonal’e giriş koşulları demek gerçekten komünist partisi olma koşulları demektir. Geçici, ortama göre değişen şeyler değil, evrensel ilkelerdir. Bu belgeyi hepimiz okumalı ve çevremizi anlamaya çalışırken akılda tutmalıyız.)

2. Kongre, 1. Enternasyonal’in işleyiş biçimini benimseyen bir de tüzük kabul etti. Böylece, 2. Enternasyonal’in sonu yıkımla sonuçlanan federalizmi terk edildi ve 1. Enternasyonal’in güçlü, merkezi örgütlenmesine dönüldü. Tüzükte, “Komünist Enternasyonal tüm dünyanın tek bir komünist partisi olmalıdır” deniyordu.

Kongre’de Lenin’in yazdığı ulusal sorun ve sömürgeler sorunu üzerine tezler, uluslararası devrim sürecini, Sovyet Cumhuriyeti’yle kapitalist ülkeler işçi hareketini ve ulusal kurtuluş hareketleri arasındaki “yakın bağlaşıklık” olarak kavramlaştırdı.

2. Kongre, Komintern’in en yaratıcı, en etkin, en sürükleyici kongresi oldu. Komünizmin tüm sorunlarında ilkesel ve pratik temel tezler ortaya kondu. Parlamentoda sendikalarda ve fabrikalarda çalışma konusunda, tarım sorununda, ulusal sorunda, sömürgeler sorununda ve komünist partisinin rolü sorununda.

1921 Temmuz’unda Kızıl İşçi Sendikaları Enternasyonal’i kuruldu. Kızıl Sendikalar Enternasyonal’i, 1919’da Amsterdam’da oportünistler tarafından kurulan Uluslararası Sendikalar Federasyonu’nun reformizmine karşı işçilerin gerçek çıkarları için savaştı.

3. Kongre, kapitalist ülkelerde devrim dalgasının söndüğü, kapitalizmin yeniden saldırıya geçtiği bir ortamda, Temmuz 1921’de toplandı. Yeni ortama uygun yeni görevler koydu.

Avrupa’da devrimin yenildiği, işçi hareketinin geri çekildiği bu dönemde yığınlarla bağları güçlü tutabilmek ciddi bir sorundu. İşçiler grevlerde, barikatlarda olsa durum daha başka türlü olur. Fakat belirli bir sessizliğin oturduğu dönemlerde yığınlara inebilmek, hem de ilkeleri sulandırmadan inebilmek gerçekten zordur. İşte bu nedenle 3. Kongre’nin ana belgisi, “yığınlara inmek” oldu. Bu arada bazı “sol” sekter ve serüvenci akımlarla da savaşmak gerekti. Örneğin Almanya’da “saldırı” teorisi, İtalya’da anti-parlamentoculuk, Fransa ve Britanya’da anarko-sendikalizm.

3. Kongre'nin dünya komünist hareketine yaptığı en önemli katkı, ilk kez “*birleşik cephe*” ya da *yakın amaçlar için ortak eylem* fikrini ortaya atmış olmasıdır.

4. Kongre, 1922 Kasım'ında toplantı. 62 ülkeden delegasyonlar katıldı.

Bu kongre Lenin'in katıldığı son uluslararası forum oldu. Lenin, kongreye sunduğu raporda, dünya devriminin başarısının komünist partilerinin örgütlenme düzeyine bağlı olduğunu vurguladı. Her zamanki derin alaycılığıyla, Rus halkının çok geri olduğunu, daha yeni okuma yazma öğrendiğini, Batılı yoldaşların ise “çok daha yüksek şeylere” gereksinim duyduklarını, ama İtalya'da faşistlerin başarılarının Batılı yoldaşlara devrimci örgütlenme konusunda henüz en basit şeyleri öğrenmeleri gerektiğini gösterdiğini söyledi. Bu sözlerin derin tarihsel anlamı daha sonra ortaya çıktı. Lenin'in ölmeden önce uluslararası işçi sınıfına yaptığı bu son uyarı, Batı'daki hareket için faşizmin nasıl bir denek taşı olduğunu önceden görebilen bu sözleri, gelen dönemin niteliğini tümüyle aydınlattı.

1923 yılına gelindiğinde Batı ve Orta Avrupa'da kapitalist egemenlik yeniden iyice yerleşmişti. Sovyetler Birliği dışında devrimler yenilmişti.

5. Kongre 1924'te toplandı. Kapitalizmin içine girdiği göreceli, dengeli gelişmeyi, bunun bazı ülkelerde sosyal demokrat ya da radikal burjuva hükümetler eliyle, bazı ülkelerde ise faşizm ve zorbalık yöntemleriyle uygulanışını inceledi.

1928'de toplanan 6. Kongre'de, bir önceki kongrenin saptadığı, kapitalizmin göreceli dengeli gelişme döneminin sonunun geldiği belirlendi. Ekonomik çelişkilerin ve krizlerin hazla yükseleceğini, bunun sonucunda büyük siyasal çatışmaların ve yeni bir dünya savaşının gelmekte olduğu söylendi. Ardından gelen yıllar, bu çözümlemenin doğruluğunu kanıtladı.

Almanya'da Hitler'in iktidara el koymasından ve Nazi diktatörlüğünün tüm yönleriyle biçimlenmesinden sonra, 1933 yılında toplanan Komintern yürütme kurulu 13. Plenumu, çoğumuzun 7. Kongre'de Dimitrov'un sunduğu rapordan öğrendiğimiz, faşizmin tanımını yaptı: “Faşizm, finans kapitalin en gerici, en şoven ve en emperyalist unsurların açık terörist diktatörlüğüdür” dedi.

7. Kongre, 1935 yılında toplandı. Faşizmin işçi sınıfına ve halklara karşı yürüttüğü kuduz saldırıyı ezmede önemli rol oynadı. Faşizme karşı işçi sınıfını ve halkları birleştirebilmenin yolunu gösterdi.

1935 yılında toplanan 7. Kongre, Komünist Enternasyonal'in son kongresi oldu.

Komünist Enternasyonal'in Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra yer alan devrimci kabarış dönemindeki genel kurmaylık rolünü yerine getirmesinden sonra dünya devrimci dalgası geriledi. Ve ulusal durumlarda ve partilerde çok değişik gelişmeler yer aldı. Bu nedenle Haziran 1943'te Komünist Enternasyonal kapatıldı. Dünya komünist ve işçi hareketine ölçülmez katkılar sağlayan Komintern, “uluslararası işçi partisi” kapandı. Amerikan Komünist Partisi eski ulusal başkanı William Foster, bu olayı şu sözlerle anlatıyor:

“Dünyanın her tarafında komünistler Komintern'in dağıtılmasının gerekliliğini anladılar; bu yüzden karşı çıkan olmadı. Çok değerli uluslararası örgütlenme hakkının askıya alınmasını büyük savaş kazanmak için, savaş sonrası dünyasında barışı korumak için yapılması gereken bir özveri olarak gördüler. Yine de

çok sevdikleri uluslararası örgütlerinin, en iyi umut ve ülkülerinin taşıyıcısının dağıtılması büyük üzüntü yarattı.”¹⁹

JOSEF VISSARİONOVİÇ STALİN

Komintern’in kapatılmasından 10 yıl sonra 1953 Mart’ında Lenin’in yoldaşı, SBKP Genel Sekreteri Stalin öldü. Soğuk savaşın en zorlu döneminde, çok güç uluslararası koşullar altında gelen bu ölüm dünya komünist hareketini derinden sarstı. Stalin yaşarken “keskin Stalinci” olan sağlıksız unsurlar harekete geçti. O gün bu gündür Stalin üstüne tartışma dinmek bilmiyor.

Bugün bazı komünist partileri proletarya enternasyonalizmini, proletarya diktatörlüğünü, hatta Leninizm sözünü reddediyorlar. Programlarından çıkarıyorlar. Devrimi “barışçı” yola, onu da alacakları oy sayısına bağlıyorlar. İşte “Yuro–komünizm”, işe “Stalin eleştirisi” ile başladı, uzun yıllar “Stalinizm”le “savaştı”. Yuro–komünistlerin Stalin üstüne ciltlerle küfür name yayınlaması rastlantı değildi. Amaçları “tarihçilik” değildi. O yayınlar onların bugünkü siyasal çizgilerinin tabanını hazırlıyordu. Ve de görüldü ki Stalin’de durmadılar. Oradan Lenin’e, Sovyet devrimine, Sovyet demokrasisine uzandılar.

Dünya komünist hareketinde 26 yıldır bir tartışma yürüyor. Komünist açık konuşmalı. Bizim tutumumuz nedir?

J.V. Stalin kimdir? İşçi–köylü karışımı bir ailenin çocuğu olan, Rusya devrimci işçi hareketine ilk yazılı ürünlerini 1901 yılında veren, Lenin’in ölümünden sonra şanlı SBKP’nin genel sekreterliği görevini ölümüne dek 31 yıl aralıksız sürdüren Stalin büyük bir Leninci önderdir. “Leninizm” deyimini dünyaya yayan odur. Sovyetler Birliği’nde endüstrileşme, sosyalizmin tam ve sonul zaferi onun döneminde gerçekleştirilmiştir. Aynı dönemde Sovyetler Birliği geri bir tarım ükesi durumundan dünyanın ikinci büyük endüstri merkezi durumuna girmiştir. 22 milyon Sovyet insanı pahasına dünyanın geleceğini karartan faşizm canavarı onun doğrudan başkumandanlığı altında ezilmiştir. İdeolojik alanda Troçkizm, Buharincilik, sosyal demokrat sınıf uzlaşmacılığı o dönemde yere çalınmıştır.

Tüm bu olağanüstü başarılar Stalin’e parti içinde, Sovyet halkı ve dünya halkları arasında büyük saygı ve sevgi kazandırdı. “Belli bir aşamada bu prestij kişiyi putlaştırmaya dönmeye başladı.”²⁰ Bunda tarihsel, ekonomik, toplumsal, sosyo–psikolojik nedenler en başta rol oynadı.

SBKP 20. Kongresi’nde ve özellikle 30 Haziran 1956 tarihli Merkez Komitesi bildirisinde, bu kişiyi putlaştırma olgusuna yol açan nesnel ve öznel nedenler, ortaya çıkış biçimleri ve sonuçları bilimsel olarak incelendi. B.N. Ponamaryof’un başkanlığında hazırlanan *SBKP Tarihi*, bu incelemeyi şöyle özetlemiştir:

“Stalin’i putlaştırma belirli, somut tarihsel durumlarda ortaya çıktı. Emperyalist savaşta ve iç savaşta çökmüş, düşman kapitalist devletlerle çevrilmiş, sürekli bir dış saldırı tehlikesiyle karşı karşıya, göreceli olarak geri bir tarım ülkesi olan o günkü Sovyetler Birliği sosyalizm kuruculuğunda akıl almaz güçlüklerle karşılaşmıştır. Karmaşık iç ve dış koşullar çelik disiplin, yüksek düzeyde uyanıklık ve yönetimde katı merkeziyetçilik gerektiriyordu... O yıllarda Stalin partinin

¹⁹ William Z. Foster, *History of the Three Internationals*. International Publishers, New York 1955, p.437.

²⁰ *The Fundamentals of Marxist–Leninist Philosophy*, (Editor: V.A. Malinin). Progress Publishers, Moscow 1974, p.571.

Merkez Komite genel sekreteri idi. Partinin ve devletin diğer yöneticileriyle birlikte Lenin'in verdiği görevleri yerine getirmek için aktif olarak savaştı.

“Onun yaptıkları Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nde büyük sosyalist değişimleri gerçekleştirmekle bağlı idi. Önemli bir teorisyen ve örgütçü olarak Troçkistlere, sağ kanat oportünistlere ve burjuva ulusçularına karşı, kapitalist kuşatmanın hilekârlarına karşı verilen savaşın başını çekti. Yalnızca Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nde sosyalizmin utkusuna değil, aynı zamanda dünya komünist ve kurtuluş hareketine de büyük hizmetlerde bulundu.

“Kişiyi putlaştırmanın zararlı sonuçları oldu. Fakat sosyalizm düşmanlarının yaydığı yalanların tersine, Sovyet sisteminin tamamen demokratik ve halkçı karakterini değiştirmede. Partinin güttüğü politika doğrudu ve halkın çıkarlarını dile getiriyordu.

“Partinin kişiyi putlaştırma eleştirisi esas olarak bu olgunun getirdiği zararlı sonuçları yok etmeye ve böylece sosyalizmi güçlendirmeye yönelikti. Stalin'in ülkenin ve partinin hayatında oynadığı olumlu rolü süpürüp götüren bir inkâr değildi.”²¹

SBKP, Stalin'i işte böylesine açık yüreklilikle ve bilimsel bir yanaşım ile değerlendirmiştir.

Ne var ki, ta o tarihlerden başlayarak ve günümüzde artan bir hızla oportünistler, Stalin'i “eleştiri” yolundan Marksizm–Leninizm'in temel ilkelerine saldırıyorlar. Parti kavramına, Sovyet demokrasisi ve demokratik merkezîyetçiliğe karşı çıkıyorlar. Sovyet devriminin gerçekleşme biçimine (yani açıkçası zora dayanan gerçek bir devrime) saldırıyorlar. Stalin'e “cani”, “barbar”, “anti–Leninci” gibi aşağılık biçimde dil uzatmaları ise, ancak ve ancak revizyonistlerin, entelektüellerin proletarya diktatörlüğüne olan “nefret”lerini yansıttırıyor. Kitaplarda iki sözcük olarak gördükleri bu kavramı yaşamda, o korkunç sınıf savaşımının içinde görünce “mideleri bulanıyor”.

Bu ince baylar, bir yandan soyut demokrasi adına açık ya da örtülü biçimde proletarya diktatörlüğünü reddediyorlar. Ama öte yandan ahmak aldatan bir manevrayla dönüp porleter diktasını benimsermişçesine “Stalin'in yaptığı kişisel diktatörlüktür, oysa kişisel diktatörlükle proletarya diktatörlüğü bağdaşmaz” diyorlar. Böylesi fikirler ancak kafası burjuva liberalizmiyle yıkanmış yarım–aydın aslında kara cahil entelektüellere geçer. *Kişisel diktatörlük, proletarya diktatörlüğüyle bağdaşır.* Marksizm–Leninizm, kişi–parti–sınıf–toplum ilişkilerini çoktan aydınlatmıştır. Bakın Lenin ne diyor:

“Devrim hareketleri tarihinde tarihin reddedilmez deneyiminin gösterdiği gibi kişisel diktatörlük hemen hemen her zaman devrimci sınıfların diktatörlüğünün ifadesi, taşıtı, kanalı olmuştur. (...) Eğer anarşist değilsek kapitalizmden sosyalizme geçişte devletin, *yani zor kullanımın*, gerekliliğini kabul etmek zorundayız. Zor kullanmanın biçimini devrimci sınıfın gelişme derecesi belirler. Bunun yanı sıra, örneğin, uzun ve gerici savaşın mirası ve burjuvazi ve küçük burjuvazi tarafından ortaya konan direnç biçimleri gibi özel koşullar belirler. Bu nedenle, Sovyet demokrasisinin (*yani* sosyalist demokrasinin) uygulanması ile kişisel diktatörlük erkinin kullanılması arasında *hiçbir* şekilde ilkesel çelişki yoktur. Proletarya diktatörlüğüyle burjuva diktatörlüğü arasındaki fark ilkinin sömürücü

²¹ B.N. Ponomaryov, V.M. Khovostov, et al., *History of the Communist Party of the Soviet Union*. Foreign Languages Publishing House, Moscow 1960, pp.670–671.

azınlıklara sömürülen çoğunluğun çıkarlarını korumak için vurması (darbe indirmesi) ve yalnızca çalışan ve sömürülen yığınlar tarafından değil fakat bu yığınları tarih yapıcı eyleme kaldıracak şekilde kurulmuş bulunan örgütler tarafından — ayrıca bireyler aracılığıyla uygulanmasıdır.”²²

Evet, komünistlerin tutumu bu konuda da ilkeseldir. Yanlışları eleştiri maskesi altında çarkı oportünizme çevirenlerle uyuşmaz.

1957, 1960, 1969 ULUSLARARASI TOPLANTILARI

Komintern’in kapatılması, dünya işçi sınıfına global bir strateji çizme, komünist partileri arasında ideolojik ve siyasal birlik sağlama gereğini ortadan kaldırmadı. Tersine, bu gereksinim dönem dönem iyice şiddetlendi. Komünist partileri, ortak savaşım gereksinimini yanıtlamak üzere zaman zaman uluslararası toplantılar düzenlediler.

1957 Uluslararası Komünist Bildirisi, 2. Dünya Savaşı sonrasında oluşan dünya ortamında, emperyalist soğuk savaşın da doğrudan etkisi altında 1953–1956 arasında oportünizm, revizyonizm tekrar saldırıya geçti. Revizyonist saldırının sonu 1956’da Macaristan’da karşı devrime vardı. Ne var ki, hevesleri kursaklarında kaldı. Sosyalizm güçleri boğuşmadan üstün çıktı. İşte böylesi bir ortamda uluslararası bir toplantının yapılması önem kazandı. Ve 16–19 Kasım 1957’de Moskova’da 64 komünist ve işçi partisinden delegelerin katıldığı bir toplantı yapıldı. Bu toplantıda, katılan 12 sosyalist ülke partilerinin temsilcileri bir bildiri kaleme aldılar. Aynı zamanda toplantıya katılan 64 parti adına bir barış çağrısı yapıldı.

1960 Uluslararası Komünist Bildirisi. 1957’den sonra geçen üç yıl, 1957 bildirisinde oybirliği sağlanmasına karşın, komünist hareketin bazı birliklerinin ayrılıklar belirtmeyi sürdürdüğünü gösterdi. Bu yüzden bir uluslararası komünist toplantısının daha yapılması kararlaştırıldı. Bu toplantıda dünyadaki yeni gelişmeler konusunda tutum belirlenecekti.

Bu toplantı 1960 Kasım’ında Moskova’da yapıldı. 81 komünist ve işçi partileri delegeleri katıldı.

Uzun tartışmaların yer aldığı bu toplantıda, komünist hareketin çağdaş dünyada izleyeceği siyaset tüm yönleriyle açık seçik bir biçimde incelendi. Ve formülasyonların bir bölümü de tartışmalar sırasında öne sürülen görüşlerin bir uzlaşması olarak ortaya çıktı. Sonunda 81 partinin de oybirliğiyle bir bildiri yayınlandı.

Böylece 1960 bildirisi, 1957 bildirisini hem geliştirdi, hem vurguladı. Tartışmalarda çıkan birçok noktayı açıklığa kavuşturdu. Özellikle komünist partiler arasındaki ilişkiler sorununu, partilerin bağımsızlığı ve eşitliği ile uluslararası komünist hareketin birliği ilkesinin birleştirilmesi konusunu çözümlledi.

1969 Uluslararası Komünist ve İşçi Partileri Toplantısı. 5–7 Haziran 1969’da Moskova’da yapılan komünistlerin bu üçüncü uluslararası danışma toplantısı bir anlamda 1957 ve 1960 toplantılarının doğal uzantısı oldu. Bu toplantılarda öne sürülen görüşleri derinleştirdi ve berraklaştırdı. 1968’de emperyalizmin Çekoslovakya’da giriştiği karşı–devrim denemesi ile gelişen uluslararası ortamda komünist partilerinin birliğini pekiştirme ödevi de toplantının gereğini arttıran nedenlerden biri oldu.

²² V.I. Lenin, “The Immediate Tasks of the Soviet Government”, *Collected Works*. Vol27, p.267–268.

Bu toplantıya 75 komünist ve işçi partisi katıldı.

1957 ve 1960 toplantılarından farklı olarak, 1969 toplantısı dünya kamuoyuna açık yapıldı. Delegelerin tüm konuşmaları ve onaylanan belgeler yayınlandı. Bu açıklığın yüce komünizm ülkülerini dünyaya yaymada büyük bir katkısı oldu.

1969 toplantısı 9 maddelik emperyalizme karşı savaşım programı öne sürdü. Bu program “yalnız komünistler için değil, tüm anti-emperyalist savaşçılar için düzenlenmiştir”.²³

1969 toplantısı Marksizm–Leninizm’in saflığını sağdan ve “sol”dan gelen saldırılara karşı korudu. 2. Dünya Savaşı’ndan bu yana sürekli olarak artan parlamentarist, “barışçı”, sağ oportünist görüşleri de Çin’in o yıllardaki “sol” görünümünün arttırdığı sekter ve “solcu” grupları da eleştirdi.

“Komünist partilerinin Marksizm–Leninizm ve proleter enternasyonalizmine bağlılığı (...) onların tarihsel hedeflerine ulaşabilmelerinin garantisidir”²⁴ diyen Sonuç Belgesi’ni yalnızca Dominik Partisi imzalamadı. Bugün proletarya enternasyonalizmini açıkça reddedenler ise o gün bu görüşlere imza atmıştı.

1957, 1960 ve 1969 bildirimleri günümüz komünizminin stratejisini işleyen en önemli üç belgedir.

* * *

Böylece, Komünist Birliği’nden Komintern’e, dünya işçi sınıfının en yüksek ürünlerinden olan Enternasyonalleri kısaca görmüş oluyoruz. Proletarya enternasyonalizminin doğal, zorunlu ve kaçınılmaz olarak dünya işçi sınıfının enternasyonal örgütlenmesine vardığı gerçeği, gözlediğimiz koca bir tarihsel dönemden çıkarılacak en büyük derstir.

1943’ten bu yana dünya işçi ve komünist hareketi, proletarya enternasyonalizmini bir örgüt yapısı içinde ortaya koyan merkezi örgütlenmeye sahip değildir. Ama bunu proletarya enternasyonalizmi ilkelerinde bir değişiklik olarak değil, dünya komünist hareketinin bugünkü somut ve geçici durumunun bir sonucu olarak anlamak gerekir.

²³ *The World Communist Movement*, (Editor: V.V. Zagladin). Progress Publishers, Moscow 1973, p.68.

²⁴ *International Meeting of Communist and Workers Parties, Moscow 1969*. Moscow 1969, p.38.

III. PROLETER ENTERNASYONALİZMİNİN GÜNÜMÜZDE ARTAN ÖNEMİ VE ARTAN ULUSÇULUK TEHLİKESİ

Bazı ülkelerde işçi hareketinin liderleri, Komintern'in kuruluş amacını, savaşım ilkelerini ve eylemlerini, kısacası Komintern'e yaşam veren ülküyü tarihin kapanmış bir sayfası olarak ilan ediyorlar. Onlara göre toplumsal yaşantı o denli değişmiştir ki, sınıf savaşımının doğasından gelen tüm ilkeler, teorik ve stratejik kavramlar değişmiştir ya da değişmelidir.

Kuşkusuz, Komintern'in kapanışından bu yana dünyada büyük değişiklikler oldu. Bugün sosyalizm bir dünya sistemidir. Emperyalizmin tartışmasız siyasal üstünlüğü kırılmıştır. Güçler dengesi sosyalizm lehine değişmektedir. Emperyalist kapitalizm, kendi içinde geçirdiği evrimle en asalak biçimine, devlet tekelci kapitalizmine varmıştır. Devrimci süreç, içeriğinde daha derin, bakış açısında daha geniş, itici güçlerinde daha zengin ve savaşım biçimlerinde daha çok yanlı olmuştur.

Ne var ki, toplumların yaşamındaki hiçbir değişiklik toplumsal gelişmenin ve sınıf savaşımının yasalarını geçersizleştiremez. Değişimler zaten o yasaların işleyişi sonucudur. Komintern işte bu yasalar temelinde savaş yürütmüştür. Dolayısıyla, uluslararası işçi ve komünist hareketinin bugünkü sorunları da ancak, toplumsal gelişmenin ve sınıf savaşımının yasalarından ve bu yasaların anlatımı olarak Komintern'in bıraktığı zengin ideolojik, siyasal ve stratejik mirastan yola çıkarak çözülebilir.

2. Dünya Savaşı'ndan bu yana geçen 35 yıl, uluslararası komünist hareketinin en hızlı büyüme dönemi oldu. Ama bu, komünist harekette eskiden gelen ya da yeninin yarattığı sorunlar, hem de önemli sorunlar olmadığı anlamına gelmiyor.

Bugün proleter enternasyonalizmi kavramı dünden daha fazla önem taşıyor. Komünist partilerinin görevlerinin enternasyonal anlayışını bugün daha özel bir önemle vurgulamak gerekiyor. Çünkü günümüzde iki karşıt eğilim birlikte güç kazanıyor.

Birinci eğilim, dünya devrim sürecinin enternasyonalleşmesidir. Bugün üretim ve değişimin giderek enternasyonalleşmesi temelinde sınıf savaşımı da giderek enternasyonalleşiyor.

Üretimin ve değişimin dünya ölçüsünde toplumsallaşması sonucunda örneğin İtalya'da Ford işçileri greve çıktığında mutlaka öteki ülkelerdeki Ford fabrikalarında çalışan işçilerin desteğini almak zorunda kalıyor. Yoksa patronlar, İtalya'da greve çıkan işçilerin direncini kolayca kırabiliyor. Üretimi kısıbiliyor, ya da öteki ülkelere kaydırabiliyor.

Ekonomik ve toplumsal süreçlerin giderek enternasyonalleşmesi, sosyalizm ile kapitalizm arasındaki dünya ölçüsündeki savaşımın keskinleşmesi, barış için savaşımın gerekleri, silahsızlanma için savaşımın gerekleri, ulusal kurtuluş ve toplumsal kurtuluşun gerekleri, kıtlık, yoksulluk, çevre korunması ve gelişme gibi acil sorunların çözümü için gereklilikler değişik ülkelere bölünmüş işçi sınıfını artan ölçüde ortak görevlere karşı karşıya getiriyor. Emperyalistlerin, sosyalist dünya, işçi sınıfı ve ulusal kurtuluş hareketlerine karşı birleşme yolundaki öznel çabaları da bu enternasyonalleşme eğilimine katkılı oluyor.

Bu gelişmeler nedeniyle, enternasyonal olarak birleşmiş (kendi iç çelişkilerini taşıyarak) sermayeye enternasyonal olarak birleşmiş işçi sınıfıyla karşı durmak yaşamsal bir önem kaza-

nyor. Dünya komünist hareketinin birliğini, Marksizm–Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi temelinde güçlendirmek acil görev oluyor.

İkinci eğilim, dünya devrim sürecindeki farklılaşmadır.

Günümüzde değişik ülkelerin eşitsiz toplumsal, ekonomik ve siyasal gelişmeleri hızlanıyor. Buna bağlı olarak sınıflar yapısı değişiyor. Emperyalizme karşı savaşa her gün yeni yeni ve siyasal deneyimleri az kesimler katılıyor. Daha da sayılabilir. Böylece anti–emperyalist, anti–tekelci savaşımın görevleri, sosyalist devrimin görevleri ulusal alanda giderek karmaşıklaşıyor. Ulusal ve enternasyonal çıkarlar arasındaki bağıntı giderek karmaşıklaşıyor ve sık sık da *dolaylı ve gizlenmiş* olarak beliriyor. Bu durum ulusala gereğinden çok ağırlık yüklemeye tehlikesini artırıyor.

Bugün dünyanın içinde bulunduğu koşullar dünya kapitalist–emperyalist güçlerini sınıf savaşımında güçlerini birleştirmeye daha fazla zorluyor. Bugün ortak bir sınıf stratejisi, emperyalizm için ölüm–kalım sorunu olmuştur. Bu nedenle sınıf düşmanımız her gün olduğundan daha fazla “enternasyonalist”tir. ABD Komünist Partisi Genel Sekreteri Gus Hall’ın dediği gibi, proleter enternasyonalizmi de emperyalizme işçi sınıfının yanıtıdır.²⁵ Dünya işçi sınıfı da tek bir strateji çevresinde toplanmak zorundadır.

İşte, iki karşıt eğilimin birlikte yükseldiği günümüzde dünya işçi sınıfının savaşım birliğinin sağlanması giderek artan oranda komünist partilerinin kendilerine bağlanıyor. Proletarya enternasyonalizmini ne denli başarıyla yaşama geçirebildiklerine bağlanıyor. Sözünü ettiğimiz iki karşıt eğilimin dünya işçi sınıfı hareketinde oynadığı rolü yanlış yorumlama tehlikelerle doludur. Artan farklılaşmayı görmemek sekterliğe yol açarsa, artan enternasyonalleşmeyi küçümsemek ulusçuluğa çıkar.

Dünya işçi sınıfının zengin savaş tarihi, burjuvazi ile proletarya arasındaki kavganın her zaman ulusçulukla enternasyonalizm arasında kavga anlamına geldiğini öğretiyor. Günümüz koşullarında bu gerçek daha da büyük geçerlik kazanıyor. Ulusçuluk tehlikesi artıyor.

Şimdi önce dünya işçi ve komünist hareketinde son dönemde azıtan ulusçuluğun iki “klasik” örneğine değinelim. Sonra, ulusçuluk–oportünizm bağı ve ulusçuluğa karşı savaşımın içeriği üstünde duralım.

MAOCU ULUŞÇULUK

Günümüzde artan ulusçuluk tehlikesinin ve bu tehlikenin varacağı boyutların en çarpıcı örneğini Çin Komünist Partisi liderliğinin ulusçu, şovenist siyasetinde görüyoruz.

Maocuların ulusçuluğu karmaşık ve çok yönlü bir olgudur. Onların ulusçuluğunun kökleri Çin etnosentrizminde yatar. Çin halkının bağımsızlık için uzun dönemler boyu verdiği savaşımında ulusçuluğun oynadığı özel rolde yatar. İşçi sınıfının örgütsel ve ideolojik zayıflığında, ülkenin bir küçük burjuvalar denizi olmasında ve Marksizm–Leninizm’in ve proleter enternasyonalizminin Çin Komünist Partisi liderliği tarafından bir kenara bırakılmasında yatar.

Kimileri (örneğin bizdeki “devrimci yol”cular), Maoizm diye, Marksizm–Leninizm’e yabancı, düşman bir ideolojinin varlığını kabul etmiyorlar. Bunlar, “Çin Komünist Partisi yanlış-

²⁵ Gus Hall, *Imperialism Today*. International Publishers, New York 1973, p.289.

lar yapıyor ama özünde Marksizm–Leninizm’i terk etmemiştir. Bu nedenle onları yaftalamaktan kaçınmalıyız” diyorlar. Bu yazıda Maoizmin niteliğini tartışmamıza yer yok. Onun için yöntemi ilgilendiren bir noktayı hatırlatmakla yetinelim. Lenin’in dediği gibi, her ideolojik akım, “...Büyüyen ve gelişen bir canlı varlıktır ve de işte bu gelişmenin şu ya da bu yöne oluşu, söz konusu felsefenin gerçek özünü anlamada, bize uzun tartışmalardan daha çok yararlı olur”.²⁶ Herhangi bir siyasal akımı değerlendirmede onun kendi içindeki gelişimine, nereden nereye gittiğine en büyük önemi vermeliyiz.

Maocuların tutumları, daha başından işçi sınıfına, Marksizm–Leninizm’e tersti. Ama o zamanlar, devrimci pratikleri, bu embryonik durumdaki anti–Leninist yapılarını ortalama gözlerden saklıyordu. Fakat yaşam o noktada durmadı. Her geçen günle Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkeler durmadan güçlendiler ve çağımızın ana çelişkisi olarak iki sistem arasındaki çelişki iyice gün ışığına çıktı. Yanlış yapan devrimciler için pratik, yanlış düzeltmede bir fırsattır. Oysa Maocular yanlışlarını düzeltecek yerde daha derin çamura battılar, anti–Sovyetizm isterisine tutuldular. Bugün, savundukları ideoloji dâhil, her söylediklerini, yaptıklarının Çin ulusçuluğu elinde birer silah olmaktan başka bir şey olmadığı artık iyice açığa çıktı. ABD emperyalizmini överler. NATO’yu, Ortak Pazar’ı desteklerler, kanlı Şili cuntasıyla, katil İran şahıyla işbirliği yaparlar, sosyalist Vietnam Cumhuriyeti’ne saldırırlar, tüm komşularından toprak isterler. İşte geldikleri yer!

Sovyetler Birliği dünya devrim sürecinin ana üsüdür. Devrimci merkezdir. Şanlı SBKP, dünya işçi ve komünist hareketinin öncü gücüdür. Lenin’in toprağı ilerici insanlığın gururudur. Ve bizler, Türkiyeli komünistler işte bu nedenle Maoculuk denen sahte devrimci, ulusçu ideolojiye karşı gösterilecek en küçük bir acımayı, kararsızlığı oportünizm olarak değerlendiririz. TKP tüzüğünde, “...Maoculuğa karşı amansızca savaşmak”²⁷ parti üyeliğinin koşullarından biri olarak konmuştur.

“BAĞIMSIZLIK”ÇI ULUSÇULUK

Komünist harekette ulusçuluk her zaman Maoculuk gibi açık biçimler almıyor. Komünist harekette ulusçuluk kendini bir de partilerin bağımsızlığını aşırı vurgulamada gösteriyor.

Bu görüşe göre tüm partiler eşittir, bağımsızdır, kendi ülkesi dışında vereceği hiçbir hesabı yoktur, dünya devrimci merkezi yoktur, dünya işçi sınıfının genel bir stratejiye sahip olmasını istemek yanlıştır. Görüldüğü gibi, komünist partilerinin yalnızca bağımsızlığı yönünü gören ve öteki özelliklerini yok sayan bu görüş, bazı genel doğruları eksik olarak ve yanlışlarla birlikte öne sürüyor.

Dahası, komünist partilerinin bağımsızlığını savunduklarını yüksek sesle ilan eden ve “iç işlerine karışılmasını” kınayanlar aynı zamanda öteki kardeş partilerin işlerine açıkça, yersizce ve haksızca karışanlar oluyor genellikle. Örneğin İtalyan Komünist Partisi, Portekiz devriminin en civcivli anında, Portekiz Komünist Partisi’nin savaş hattını açıktan eleştirmişti. Yeni bir örnek verelim: Geçtiğimiz yılsonlarında Fransız Komünist Partisi’nin 5 yetkili üyesinin yazdığı bir kitap yayınlandı. Adı “SSCB ve Biz”. Ambartsumof, Burlatski, Krasin ve Pletniyef’in SBKP Merkez Komitesi’nin teorik dergisi *Komünist*’te yayınladıkları uzun ve değerli yanıtta göster-

²⁶ V.I. Lenin, “Materialism and Empirio-Criticism”, *Collected Works*. Vol.14, p.217.

²⁷ *Türkiye Komünist Partisi Tüzüğü*. TKP Yayınları, s.8.

dikleri gibi, bu kitap Sovyetler Birliği'ne, Sovyet halkına ve onun şanlı partisine karşı, Sovyet tarihine karşı kasıtlı çarpıtmalar ve tahrifatlar, ucuz saldırılarla doludur. İşte onların bağımsızlık anlayışları böyledir.

Öte yanda emperyalizm de böylesi “bağımsızlık”ları yaymak için elinden geleni ardına koymuyor. Komünist partilerini Moskova'dan emir almakla suçluyor. Bir komünist partisinin ne denli bağımsız olduğu, izlediği yolun dünya komünist hareketinin genel çizgisinden ne derece farklı olduğuna bağlıdır gibi “ölçütler” getiriyor. Elindeki güçlü enformasyon ve beyin yıkama aygıtıyla her çeşit yöntemi uyguluyor.

Komünistler iyi biliyorlar ki, emperyalizmin kullandığı “Moskova'dan yönetilme” yalanına karşı kendimizi “savunma” gibi bir görevimiz yoktur. Komünist partileri için, emekçi halkın çıkarlarını en iyi temsil ettiğini göstermenin yolları başkadır. Böylesi, “bağımsızlığı” fetişleştirerek yapılan savunuyu, burjuva ulusçuluğu önünde aklanma çabası anlamına gelir.

Evet, değişik ülkelerin değişik ekonomik, toplumsal ve siyasal özellikleri olduğu doğrudur ve farklılıklar daha önce de değindiğimiz gibi, zenginleşiyor. Ama bu oluşumlar “bağımsızlık da bağımsızlık” diye tempo tutuşa neden olarak öne sürülemez. Dünya komünist hareketi bu farklılıkları tanıyor. Öte yandan dünya devrimci sürecinin enternasyonalleşmesi de her geçen gün derinleşiyor, ilerliyor. Her siperde bir başka birliğimizin mevzilenmiş olduğu dünya devrim hareketi, güçlü düşman emperyalizmle savaşta bir genel strateji istiyor.

Son yıllarda gelişen olaylar, bu bağımsızlık tezinin, *mantığı gereği*, ayrılıkçı ve ulusçu bir siyaset ortaya sürmeye yönelik olduğunu göstermektedir.

Bağımsızlık savunucularının ulusal ve uluslararası çıkarlar ve ödevler arasında var olması gereken doğru dengeyi bozmaları yalnızca “bağımsızlık” teziyle olmuyor. İki koldan daha aynı yere vuruyorlar.

Birincisi, “yeni enternasyonalizm” diye birşey getiriyorlar. Bununla ne demek istediği pek açık edilmiyor. Yalnız proleter enternasyonalizmi yerine yeni bir kavramın arandığı, temel ilkelere sorguya çekildiği açıktır.

Bu çeşit “yenilikler” bölücü, parçalayıcıdır. Proletarya enternasyonalizminin önceki sayfalarda değindiğimiz temel ilkeleri, ana ölçütü değişmemiştir. Kapitalizm tüm dünyada işçi sınıfı ve halkları sömüren bir sistem olmaktan çıkmamıştır. Ne gerekçeyle olursa olsun, Sovyetler Birliği'nden uzak durma siyaseti ya da mantıksal ve kaçınılmaz olarak bu sonuca varacak herhangi bir belge özü ve ana yönü anti-Sovyetizm olan emperyalist stratejiye hizmetten başka sonuç vermez. Dün olduğu gibi bugün de proletarya enternasyonalizminin mihenk taşı, sosyalist sisteme, en başta Sovyetler Birliği'ne karşı tutumdur.

İkincisi, yeni enternasyonalizmler arayan “bağımsızlıkçı”ların son yıllarda proleter enternasyonalizmi kavramını kullanmayı kesinlikle terk ettiklerini ve görüyoruz. Onun yerine “uluslararası dayanışma” deyimini kullanıyorlar.

Bu değişikliğin siyasal-pratik anlamını tam kavrayamayan bazı iyi niyetliler, “uluslararası dayanışma kavramı daha geniş yığınları kapsıyorsa, neden proletarya enternasyonalizmi yerine kullanılmasın” demeye başlıyorlar.

Proleter enternasyonalizminin özü, içeriği bellidir. Kendi içeriğiyle zaten en geniş devrimci işçi sınıfı hareketini kucaklayabilmektedir. Bunun daha “geniş”i devrimci özünü boşaltmak olur.

Proletarya enternasyonalizmi yerine uluslararası dayanışma kavramını koyan değişiklik karşısında bir başka yanışım da “ikisi aynı şeylerdir, ikisi de kullanılabilir” diyor. Bu noktada da söylenecek şeyler olabilir. Bir kez, ikisi de aynı anlama geliyorsa, birini kaldırıp ötekini koymaya, yeni bir kavrama ne gerek var? Yok eğer ikisi aynı şeydir diyerek, proletarya enternasyonalizmini reddederek uluslararası dayanışma diyenleri bir anlamda açmaza düşürmek amaçlanıyorsa, bu pek işleyecek bir taktiğe benzemiyor.

Gerçeğin yüzüne olduğu gibi bakmaktan çekinmeyen bir ideolojinin sahipleri olarak görmemiz gerekir ki, proleter enternasyonalizmi yerine enternasyonal dayanışmayı koyanların amacı başkadır. Onların asıl vurmak istedikleri hedef, proleter enternasyonalizmi kavramının anlattığı, dünya işçilerinin sömürüyü ortadan kaldırmak için olan devrimci dayanışmasıdır. Bu dayanışmanın en üst aşamadaki göstergesi olan, Sovyetler Birliği’ne karşı tutumdur. Bu nedenle TKP Merkez Komitesi genel sekreteri İ. Bilen Yoldaş, 29–30 Haziran’da Berlin’de düzenlenen Avrupa Komünist ve İşçi Partilerinin Konferansı’nda yaptığı konuşmada şöyle demişti:

“...Proletarya enternasyonalizmi deyiminin metinden çıkarılmış olması ve yerine ‘enternasyonalist dayanışma’ deyiminin konulmasını partimiz gönül hoşluğuyla kabul etmiş değildir. Proleter enternasyonalizmi, bütün ülkeler işçi sınıfının devrimci dayanışmasıdır. Marksizm–Leninizm’in başta gelen ilkelerinden biridir. Biz, partimiz emperyalizme, tekellerin egemenliğine, sömürü düzenine karşı savaşta bu güçlü silahı elden bırakmayacağız.”²⁸

Uluslararası dayanışma deyimi, genel demokratik içerikli, uluslararası eylemlerde, kadın hareketinde, gençlik hareketinde, barış savaşımında kullanılabilir, kullanılmalıdır. Ama dünya işçilerinin sömürüye karşı sosyalizm için savaşımını, komünist partilerinin, komünistlerin ulusal ve uluslararası sorumluluklarını anlatan proletarya enternasyonalizmi yerine kullanılmaz. Çünkü “proletarya enternasyonalizmi sınıf özü boşaltılmış bir uluslararası dayanışma değildir.”²⁹

KOMÜNİST PARTİSİNİN BAĞIMSIZLIĞI – ENTERNASYONAL SORUMLULUK

Şimdi sormak gerekir: Komünist partisinin bağımsızlığı (egemenliği) ile uluslararası sorumluluğu (komünist birliği) arasında nasıl bir orantı vardır?

Bir kez, şu gerçeği hiç tartışmasız ortaya koyalım ki, dünya komünist hareketinde “daha az” ya da “daha çok” bağımsız partiler *yoktur*. Bütün komünist partileri bağımsızdır ve eşittir.

Bir parti, ülkesinin özel koşullarını dikkate aldığı oranda gerçek bir ulusal güç durumuna gelebilir. Gerçek bir ulusal güç olabildiği oranda da enternasyonal görevlerini başarıyla yerine getirebilir. Komünist partilerinin bağımsızlığı, bu anlamda doğaldır ve sağlıklıdır. Partilerin giderek büyüyen ulusal ve enternasyonal sorumluluklarını ve bunlarla baş edebilme yetisini yansıtır.

Partilerin bağımsızlığının, otonominin ulusal ve sınıfsal olarak iki boyutu vardır.

²⁸ “TKP Merkez Komitesi Genel Sekreteri İ. Bilen Yoldaş’ın 29–30 Haziranda, Berlin’de düzenlenen Avrupa Komünist ve İşçi Partilerinin Konferansı’nda yaptığı konuşma, *Yeni Çağ*, Haziran 1976, s.540.

²⁹ *Atılım*, Ağustos 1978.

Bir partinin “ulusal bağımsızlığı” (ya da ulusal otonomi de diyebiliriz) kendi ülkesinde tuttuğu yerin sağlamlığı, halkının üstündeki gerçek etkisi ve dünya komünist hareketinin çizgisini uygulayabilme yetisi anlamına gelir. Bir partinin ulusal gücünün artması, yani güçlü bir parti olması, o partinin enternasyonal yükümlülüklerini *arttırır*. Komünist partisi için, enternasyonal ödevlerini gerçekten ve hakkıyla yerine getirebilmek, kendi ülkesindeki varlığı, gücü ve etkisiyle doğru orantılıdır. Doğru enternasyonalist konumu benimsememiş bir parti ne denli büyük olursa olsun enternasyonalist görevlerini yerine getiremeyeceği gibi, ne denli doğru enternasyonalist konumu benimsemiş olursa olsun, gerçek bir güç olarak kendi ülkesinin sınıf savaşımında yer almamış bir parti de enternasyonalist ödevlerini yine yerine getiremez. Ulusal toprağıyla bağını yitirmek, ya da zayıflatmak, komünist partileri için en tehlikeli durumdur. Böyle bir parti için doğru konumlar yalnızca kağıt üzerinde kalır. Çünkü her ülkenin işçi sınıfı savaşımının somutu dışında, “havada” bir enternasyonalizm olamaz. Enternasyonalizm, başlıca en ve temel olarak, her partinin kendi ülkesinde yürüttüğü sınıf savaşımında, izlediği siyasal doğrultuda, yaptığı çalışmada ortaya çıkar. İşte bu nedenle, Lenin, “tek ve yalnızca bir çeşit gerçek (abç) enternasyonalizm vardır ki o da *kişinin kendi* ülkesindeki devrimci hareketin ve devrimci savaşımın gelişmesi için yürekte çalışması ve ayrıcasız *her* ülkede *bu* savaşımı, bu ve *yalnızca bu* çizgiyi (propaganda, sempati ve maddi yardımla) desteklemesidir”³⁰ diyor.

Bir partinin “sınıfsal bağımsızlığı” ise öteki sınıfların çıkarlarını yansıtan örgüt ve hareketlerden bağımsızlık anlamına gelir. Komünist partisinin sınıfsal bağımsızlığı, öteki kardeş partilerle birlik ve dayanışma için, proleter enternasyonalizmi için köklü ve sağlam bir temel yaratır. Yabancı sınıfları temsil eden hareket ve örgütlerden bağımsızlık, bütün dünyada kendi sınıfıyla (işçi sınıfı) ve onu temsil eden kardeş partilerle (komünist partileri) bütünleşme ve dayanışmanın öteki yönüdür.

“Bağımsızlığın” bu iki yönünü dikkate alınca daha iyi anlaşılıyor ki, “bağımsızlığı” aşırı vurgulama, ulusal ve sınıfsal bağımsızlığı birbirine karşı koymak anlamına geliyor. “Güçlü ulusal parti olma” ihtiyacı ile proleter enternasyonalizmi, en başta Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerle en sağlam dayanışma karşı karşıya getiriliyor. Bu eğilimin altında yatan düşünce, açıkça söylenmese de, “Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerle, SBKP ve öteki sosyalist ülkeler komünist partileriyle ikircimsiz yan yana durursak, halkın bilinç düzeyi, emperyalist propaganda gibi nedenlerden dolayı ülkemizde güçlü ve etkin olamayız” düşüncesidir. Böylece, ulusal ve enternasyonal çıkarlar ve görevler arasında gerçekte var olmayan bir çelişki yaratılmaktadır. Böylesi bir tutum, yanlış kurulmuş bir “bağımsızlık” anlayışı, enternasyonalizmi sözde kabullenmeye, gerçekte ise ideolojik ve politik bağımsızlığı burjuvaziye karşı yitirmeye varır. Oysa komünist partisinin gerçek bağımsızlığı, burjuvaziden sınıfsal bağımsızlığı ve dünya komünist hareketinin öteki tugayları ile, en başta şanlı Sovyetler Birliği Komünist Partisi ile en derin birlik ve dayanışmayı içerir. Komünistlerin bağımsızlıktan anladıkları budur.

ENTERNASYONAL PROLETER DİSİPLİNİ

Komünist partilerinin ulusal ve enternasyonal görevlerinin diyalektik birliğini tartışırken, konunun çok önemli bir başka yönünü de ele almamız gerekir: *Marksizm–Leninizm’e dayalı, bilinçli enternasyonal proleter disiplini*.

³⁰ V.I. Lenin, “Tasks of the Proletariat in Our Revolution”, *Collected Works*. Vol.24, p.75.

Lenin, 1920’de, Avusturyalı komünistlere enternasyonal disiplin konusunda almaları gerekli tutumu açıklarken şöyle diyordu:

“Avusturyalı komünistler, enternasyonal proleter disiplinini açıkça ve doğrudan tanıdıklarını ilan etmekten korkmayacaklardır. Biz, işçilerin kurtuluş savaşımının büyük sorunlarını, devrimci proletaryanın enternasyonal disiplinine uyarak, aynı zamanda, değişik ülkelerdeki işçilerin deneyimlerini dikkate alarak, onların bilgi ve isteklerini de hesaba katarak ve böylece işçilerin komünizm için sınıf mücadelesinin tüm dünyada birliğini eylemde (lafta değil...) uygulayarak çözümlendiğimiz için gurur duyuyoruz.”³¹

Lenin’in bu çok önemli fikri bize şunu öğretiyor ki, somut dünya koşullarına bağlı olarak dünya ölçüsünde merkezi bir örgütlenme olsa da olmasa da, komünistlerin ve komünist partilerinin, *kendi bilinçleriyle* bağlandıkları, uydukları bir otorite vardır. O da *devrimci proletaryanın Marksizm–Leninizm’e dayalı enternasyonal disiplindir*. Enternasyonaller, uluslararası devrimci proletarya disiplininin örgüt biçimi kazanmasıdır. Bu örgüt biçiminin ortadan kalkmasıyla uluslararası proleter disiplini yok olmuyor. Tersine, bu disiplinin gönüllü uygulanması, yani öz–disiplin biçiminde sürmesi çok daha büyük önem kazanıyor. Yani, “öküz öldü ortaklık ayrıldı” değil. Savaş birliği, uluslararası sorumluluklar sürüyor. İşte bu nedenle, Sobolev, “hele Komintern gibi bir merkezi örgütün var olmadığı günümüzde, ...bilinçli, gönüllü disiplin ya da daha doğrusu öz–disiplin sorunu, dünya devrimci güçlerinin öncüsünün savaş yeteneğini yükseltmede kilit sorundur”³² diyor.

Proleter enternasyonalizmi diplomatik söylevler ardında “herkes bildiğini okusun” a indirgenemez. Her komünist partisinin hem kendi işçisine, halkına, hem de uluslararası komünist harekete karşı hesap verme yükümlülüğü vardır. 1969 danışma toplantısı, dünya komünistlerinin yüksek forumu bu gerçeği şöyle dile getiriyor: “Elbette şu ya da bu ülkede oportünizme ve ulusçuluğa karşı savaş, her şeyden önce ilgili kardeş partinin görev alanına girer... ancak şurası doğrudur ki, hareketimizin bir kesiminde bu savaşım terk edildi mi, bu hareketin bütününe etkiler.”³³

“Her komünist partisi eylemlerinden ötürü kendi işçi sınıfına ve halkına karşı, aynı zamanda, enternasyonal işçi sınıfına karşı sorumludur. Her komünist partisinin ulusal ve enternasyonal sorumlulukları ayrılmaz bir bütündür.”³⁴

Bu gerçekleri bugün “bağımsızlık” sakızını çiğneyenler bilmezler mi? Bilirler elbette. Doleres Ibarruri, 1964 yılında şunları söylüyordu: “Eğer bir parti yalnızca kendi ülkesine değil, aynı zamanda diğer ülkelerin komünistlerine de zarar verecek bir politika izlerse, ...diğer komünist partileri anlaşmazlıklarını belirtmede her hakka sahiptirler. ... Proletarya enternasyonalizminin birçok sorumlulukları vardır, fakat ortak davayı zedeleyici yanlışlara göz yummayı istemez.”³⁵

Evet, dünya işçi ve komünist hareketinin Marksizm–Leninizm temelindeki birliğine zarar veren akımlara göz yummamak gerekir. Ama görün ki, dünya komünist hareketinin Marksçı–Leninci temeldeki birliği için, Türkiye devrim hareketinin sağlıklı bir yolda ilerlemesi için Yuro–komünizmi eleştirdiğimizde, *Atılım* buna “sorumsuzluk”, “birliğe hizmet etmeyici” adını

³¹ V.I. Lenin, “Letter to Austrian Communists”, *Collected Works*. Vol.31, p.269.

³² A. Sobolev, *To Strengthen the Unity of the Communist Movement*. Moscow 1973, p.108.

³³ *International Meeting of Communist and Workers’ Parties*. Moscow 1969, p.156.

³⁴ *International Meeting of Communist and Workers’ Parties*. Moscow 1969, p.37.

³⁵ D. Ibarruri, “For Unity of the Communist Movement”, *World Marxist Review*. 1964, no:10, p.7.

takıyor. (Bak: *Atılım*, Temmuz 1979, “Bir Broşür Üstüne” adlı yazı). Bu haksız, yersiz ve ilkesiz bir eleştiridir. Daha doğrusu eleştiri değildir. Dünya işçi ve komünist hareketinin Marksçı–Leninci temeldeki birliğine zarar veren akımlarla savaş, hem proletarya enternasyonalizminin, hem TKP programının emredici hükmüdür.

KOMÜNİST HAREKETTE OPÖRTÜNİZM–ULUŞÇULUK BAĞI

Dünya işçi ve komünist hareketinin birliğini parçalayıcı yönde yapılan tek yanlı yorumlar kaza ya da rastlantı olarak değerlendirilemez. Bunların nesnel bir temeli olmalıdır. Ekonomik, toplumsal ve siyasal koşullarda, devrimci güçler bileşiminde ortaya çıkan değişimler, partilerin çok değişik ortamlarda savaşıyor olmaları gibi nedenler sayılabilir. Hatta komünist partisinin *hızlı büyümesi* bile eğer ideolojik eğitim yetersizse bu çeşit yanlışlara yol açacaktır. Lenin’in dediği gibi, “belirli aralarla taktikler üstüne ayrılıklara yol açan en büyük nedenlerden biri de işçi hareketinin kendi büyümesidir... Daha çok, daha çok sayıda yeni ‘nefer’lerin devşirilmesine, emekçi halkın yeni kesimlerinin kazanılmasına kaçınılmaz olarak teori ve taktikler alanında yalpalamalar eşlik eder”.³⁶

“Bağımsızlık” konusunda kaldırılan toz dumana, yapılan ulusçu yanaşıma biraz daha yakından bakınca görüyoruz ki bu görüşü savunanlar öte yanda proletarya diktatörlüğünü reddediyor, ortak pazarı savunuyor, NATO’ya karşı çıkmıyor, parlamenter savaşım yolunu tek yol olarak ilan ediyor, kendi emperyalizmiyle uzlaşıyor. O zaman anlıyoruz ki, proleter enternasyonalizmi yerine ulusçu yanaşımı getirme ile oportünizm ve revizyonuzmin derin bağı vardır: “Oportünizm ile sosyal–ulusçuluk arasındaki ideolojik ve siyasal yakınlık, bağıntı ve hatta özdeşlik su götürmez”³⁷ diyen Lenin’in doğruluğu bir kez daha kanıtlanmıştır.

“Revizyonizm, emperyalizm çağında reformizmin özel bir biçimidir.”³⁸ Kapitalizme uyarlanma siyasetidir. Devrimci hedeflerin yadsınmasıdır. Reformlar için savaşımın, devrime götüren bir yol değil, devrime alternatif olarak görülmesidir. Sınıf savaşımını yumuşatmaya çalışmaktır. Uyumlu gelişen bir kapitalizme inançtır. Olgular, anlaşılmaz cümleler ardına sığınan ama gerçekte sığ olan böylesi görüşlerle çeliştiği için, reformizmin, revizyonizmin, oportünizmin mantığı onları sınıf savaşımının keskin anlarında açıkça işçi sınıfına karşı, kapitalizmin militan ajanlığına dek götürür.³⁹ Tüm bu söylediklerimiz, sosyal demokrasinin son 70 yıllık geçmişinin kanıtladığı eski hikâyedir.

Reformizmin ilk biçimi, İngiliz işçi hareketinde ta 19. yüzyılın ikinci yarısında egemen olan nitelikli–işçi sendikalarının liberal–labour (leybır) siyasetidir. Britanya’nın uçsuz bucaksız sömürgelere sahip, dünya pazarına egemen, böylece işçi sınıfının üst kesimlerini kazanabilmek için ödün vermeye yeten ilk emperyalist ülke oluşu bu ilk reformizm olgusunda yansyordu. 19. yüzyılın son çeyreğinde Batı Avrupa’nın önde gelen öteki ülkelerinin, özellikle Fransa, Almanya, Belçika ve daha ötede Birleşik Amerika’nın emperyalistleşmesiyle aynı reformizm ya da revizyonizm olgusu bu ülkelerde de belirdi.

Böylelikle, sosyalizme geçişin nesnel koşullarının ilk kez olgunlaştığı ve modern işçi sınıfı hareketinin ilk geliştiği en ileri kapitalist ülkelerde, işçi hareketinin üst kesimlerinde ve yöne-

³⁶ V.I. Lenin, “Differences in the European Labour Movement”, *Collected Works*. Vol.16, pp.347–48.

³⁷ V.I. Lenin, “Under a False Flag”, *Collected Works*. Vol.21, p.154.

³⁸ R. Palme Dutt, *The Internationale*. Lawrence and Wishart, London 1964, p.91.

³⁹ R. Palme Dutt, *The Internationale*. Lawrence and Wishart, London 1964, p.92.

timde boy atan oportünizm, devrimci görevin yerine getirilmesini geri çekti. Dünya sosyalist devrimi de başta düşünüldüğü gibi en ileri kapitalist ülkelerde başlamadı, başka bir yönde gelişmek zorunda kaldı.

Oportünizmin, revizyonizmin Avrupa işçi hareketine egemen olduğu o dönemde işçi sınıfı içinde ulusçu görüşler de yaygınlaştı. Tarih, oportünizm ve revizyonizmin ulusçulukla değişik düzeylerde birleştiğini gösterdi. Bu değişik bileşimleri inceleyen Lenin oportünizm ve revizyonizmle birleşmiş ulusçuluğun devrimci-şovenizm, sosyal ulusçuluk ve sosyal şovenizm çeşitlerini ayırdı.

Sosyal ulusçuluk, tarihsel olarak belli bir aşamanın ürünüdür, belirli bir ulusçuluk biçimidir. Emperyalizm dönemi oportünistlerinin, revizyonistlerinin ulusçuluğudur. “Oportünizmden büyümüş ve gücünü ondan almıştır.”⁴⁰ Sosyal şovenizm ise onun tam olgunlaşmış, emperyalist burjuvaziyle bütünleşmiş biçimidir, derin bunalım döneminin sosyal-ulusçuluğudur.

Bugün gördüğümüz proleter enternasyonalizminin reddi de “Yuro-komünizm”le bağlı, gücünü onlardan alan bir ulusçuluktur. Yarın Avrupa’nın siyasal ortamı karıştığında, zorlu dönemler başladığında bunun da sosyal-şovenizme tırmanacağını göreceğiz.

TKP ENTERNASYONALİSTTİR

Türkiyeli komünistler her türlü oportünist sulandırılmalara karşı, proleter enternasyonalizmi kavramına sınımsız sarılmışlardır. Türkiye Komünist Partisi, ulusal ve enternasyonalist görevlerin diyalektik bağıntısı konusunda, yukarıda kısaca değindiğimiz sınımsız Leninci anlayışa bağlıdır. İşte bu nedenle *Türkiye Komünist Partisi Programı*’nda şöyle deniyor:

“TKP Marksizm-Leninizm öğretisine, komünist ve işçi partilerinin 1957, 1960, 1969 danışma toplantılarının prensip ve yargılarına, proleter enternasyonalizmine içtenlikle bağlıdır... Türkiye halkının ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinin, yeryüzünde emekçilerin, halkların gerçek demokrasi, sosyalizm ve özgürlük uğrunda evrensel savaşlarının bir parçası olduğunu TKP halkımıza her zaman, her yerde açıklar. TKP, çalışmalarında yalnız Türkiye halkının değil, bütün dünya emekçilerinin menfaatleriyle bağlı ilkeleri kılavuz ediniyor. TKP, proleter enternasyonalizmine sınımsız bağlılığı, Türkiye halkının emperyalizmine karşı savaşında gerçek özgürlüğü için, dar burjuva ulusçuluğu görüşüne, bu zehre karşı bir savaş aracı olarak görür.”⁴¹

Türkiye Komünist Partisi, Kıbrıs bunalımı sırasında bu sözlerin kağıt üstünde kalmadığını gösterdi. TKP, o günlerde çığ gibi büyüyen ve hatta yer yer işçi sınıfımızı ve sendikalarını da etkileyen ulusçuluk ve şovenizm dalgasına karşı duran, savaşım bayrağını yükselten ilk ve tek siyasal parti oldu. Ordunun Kıbrıs’a istilacı amaçlarla çıkışının hemen ardından yayınladığı bildiride çıkarmayı şiddetle kınadı ve Türkiye komünistlerinin, tüm ilerici halkımızın, Kıbrıs’ın bağımsızlığı ve toprak bütünlüğü uğrunda sonuna dek savaşacaklarını ilan etti. TKP’nin 15 Ağustos 1975 günü yayınladığı orduya çağrıda şöyle deniyordu: “Halka ekmek ve özgürlük vermeyenler, omzuna silah verip harp serüvenlerine sürüklüyorlar... Gerçek düşmanlar askeri

⁴⁰ V.I. Lenin, “Under a False Flag”, *Collected Works*. Vol.21, p.154.

⁴¹ *Türkiye Komünist Partisi Programı*. TKP Yayınları, s.15-16.

Kıbrıs'a gönderenler, militaristler, Amerikan emperyalizmi ve NATO'culardır... Mehmetçik, yurduna dön."

TKP'nin Kıbrıs konusunda izlediği bu enternasyonalist siyaset giderek meyvelerini verdi. Bugün yurdumuzda halkımız, işçisi, köylüsü, aydını, yurtsever subayıyla geniş bir cephe halinde NATO'nun planlarına karşı Kıbrıs'ın bağımsızlığını ve egemenliğini savunuyor, bunu Türkiye halkının kurtuluş savaşıyla bağlıyor.

GELECEK PROLETER ENTERNASYONALİSTLERİNİNDİR

Proletarya enternasyonalizmi ve enternasyonaller üstüne yaptığımız bu kısa toparlama da gösteriyor ki, uluslararası işçi ve komünist hareketinde günümüzde de ciddi sorunlar vardır. Bugün tek, merkezi bir uluslararası örgüt olmadığından, komünist partilerinin bağımsızlığı ile komünist hareketin Marksizm–Leninizm ve proleter enternasyonalizmi temelinde birliğini bağdaştırma sorunu daha da önem kazanmıştır. Özetle, günümüzün sorunu genelle özeli, proleter birliği ile parti bağımsızlığını doğru anlayıp doğru birleştirme sorunudur. Ulusçulukla savaşım sorunudur. "Uluslararası işçi hareketinin daha da ilerlemesi sağlanacaksa, ulusçuluğu ve şovenizmi yenmek şimdi en ivedi sorunlardan biri olmuştur."⁴²

İşçi sınıfı hareketi gerçekten devrimci amaçlar yönünde sağlam birlik istiyor. Savaşta başarı için ortak siyasal konum gerekiyor. Komintern gibi merkezi bir örgütlenmenin olmadığı günümüz koşullarında bu sorun uluslararası danışma toplantıları ve partiler arasında karşılıklı fikir alışverişleri yoluyla çözümlenmeye çalışılıyor. Bu ilişkiler, yenedünya durumlarını gözden geçirmek, fikir ayrılıklarını gidermek ve ortak strateji ve taktik konularında birleşmek amacı taşıyor.

Ne var ki oportünistler (ki günümüzdeki oportünistler de aynen Marks ve Lenin'in döneminde olduğu gibi, Batı Avrupa işçi hareketi içinde gelişmektedir ve bu olgu bize bugünkü oportünistlerin var oluşunun nesnel ekonomik temeli hakkında açık bir fikir vermektedir) giderek böylesi uluslararası toplantılara da karşı çıkıyorlar. Son yıllarda geliştirdikleri tez, "her komünist partisi çok farklı koşullarda çalışıyor, bu nedenle genel strateji çizici toplantılar olamaz, onun yerine sınırlı amaçlarla toplanan uluslararası toplantılar yoluna gidilmelidir" oluyor. Bu noktada duracaklarını, giderek her çeşit uluslararası toplantıya karşı çıkmayacaklarını düşünmek safdillik olur.

Oysa biliyoruz ki, "teori, strateji ve taktiğin ana sorunlarının değişik ülkelerin komünistleri arasında serbestçe tartışılması komünist hareketin ortak bir siyaset çizebilmesinde vazgeçilmez bir unsurdur"⁴³.

Öyleyse ne yapmalı, nasıl davranmalı? Nasıl davranılması gerektiğini dünya proletaryasının önderi Lenin'den öğreneceğiz: "Açık yanlıslara karşı açıkça savaşılmalıdır."⁴⁴ (İtalikler bizden)

⁴² Marx, Engels, Lenin on Proletarian Internationalism and Bourgeois Nationalism. Novosti Press, Moscow 1957, p.11.

⁴³ S.S. Gililov, V.V. Zagladin, et al., *Problems of the Communist Movement*. Progress Publishers, Moscow 1975, p.341.

⁴⁴ V.I. Lenin, "To Italian, French and German Communists", *Collected Works*. Vol.30, p.57.

Açık yanıtlara karşı açıkça savaşaacağız. Ancak bunu dünya devrim hareketinin genel çıkarları doğrultusunda, genel disiplini içinde yapacağız. Ve bileceğiz ki, tüm sapmalara karşı, en çözümlenici yanıt Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerin ideoloji, siyaset, ekonomi, her alanda kazanacağı yeni ve üstün başarılarıdır. Kapitalist dünyada gerçekleşecek devrimlerdir. Biz ise yaptığımız eleştirileri, en başta bu hataların bizim hareketimize bulaşmasını önlemek için yapacağız. Dünya işçi ve komünist hareketine katkımız, başlıca ve başta kendi ülkemizde komünist hareketin gürbüz ve sağlıklı gelişmesini sağlayarak ve bu yolla yurdumuzu devrime götürerek olacaktır.

Proletarya enternasyonalizminin gelecek dönemlerde alacağı örgütsel yapı üstüne düşünmeye dönersek, öncelikle Marks'ın şu sözlerini birlikte okuyalım:

“Bizim birliğimiz aslında uygar dünyanın çeşitli ülkelerindeki en ilerici işçilerin uluslararası bağından başka bir şey değildir. (...) İçinde büyüdüğü toprak modern toplumun kendisidir. Ne ölçüde katliam olursa olsun onu ezip yok edemez. Onu yok etmek için hükümetlerin, sermayenin emek üstündeki despotluğunu, yani kendi asalak var oluşlarının koşulunu yok etmeleri gerekir.”⁴⁵

Öyleyse koşullar olgunlaştığında yeni bir enternasyonalin, bir dünya partisinin mutlaka kurulacağına tam inançlıyız.

Yalnız, “3. Enternasyonal'in yerini ne zaman ve hangi koşullarda, önceki üç enternasyonal-den de üyeliği daha geniş ve siyasal olarak çok daha güçlü bir başka enternasyonalin olacağını ancak tarih yanıtlayabilir”.⁴⁶

Komünist Enternasyonal'in 60. kuruluş yıldönümünde yaşasın proleter enternasyonalizmi, yaşasın Sovyetler Birliği, yaşasın işçi sınıfının kurtuluşu uğruna düşenler, Komünardlar, Bolşevikler, Spartakistler.

Yaşasın komünizm!

⁴⁵ K. Marx, “The Civil War in France”, *K. Marx and F. Engels, Selected Works in Three Volumes*. Progress Publishers, Moscow 1973, Vol.2, p.241.

⁴⁶ William Z. Foster, *History of the Three Internationals*. International Publishers, New York 1955, p.442.

EK I: “ENGELS’İN KOMÜNİST BİRLİĞİ’Nİ DEĞERLENDİRMESİ”

1834 yılında bir grup Alman mültecisi Paris’te gizli bir dernek, “İllegaller Birliği”ni (The League of the Proscribed) kurdu. Bu Birlik demokratik–cumhuriyetçi bir örgüttü. 1836 sıralarında en aşırı, en proleter unsurlar ayrılarak yeni bir gizli örgüt, “Adiller Birliği”ni (League of the Just) kurdular. Yalnızca Jakobus Venedey gibi uyurgezerlerin bağlı kaldığı birinci örgüt kısa zamanda derin bir uykuya daldı. 1840’ta polis birkaç seksiyonunu ortaya çıkarttığına, eski varlığının ancak bir gölgesiydi. Öte yandan yeni Birlik hızla gelişti. Köken olarak o sıralarda Paris’te kesin biçimini almakta olan ve ana olarak Babouvist geleneklere dayanan Fransız işçi sınıfı komünizminin Alman uzantısı durumundaydı. Bu çevrelerde kamu mülkiyeti “eşitliğin” doğal sonucu olarak istenmekteydi. Birliğin amaçları o dönemde Paris’te bulunan diğer gizli derneklerin amaçlarıyla aynıydı. Dolayısıyla, Birliğin işleyişi propaganda ve gizli çalışma arasında eşit bir biçimde bölünmüştü. Almanya’da ara sıra baş gösteren *Putsch* (devrimci eylemler) hazırlıklarını saymazsak, Paris her zaman devrimci eylemin odağı olarak tanınırdı. Ancak bu yüzden de, Birlik o günlerde gerçekte Fransız gizli derneklerinin, özellikle Blanqui ve Barbes’in başını çektiği “Societe des Saison”un Alman şubesinden öte bir şey değildi. Gerçekten de Birliğin Saison’larla öyle yakın bağı vardı ki, Fransızlar 12 Mayıs 1839’da ayaklandığı zaman, Birliğin seksiyonları onlarla birlikte omuz omuza yürümüşler ve ortak yenilginin acısını da birlikte çekmişlerdi.

Almanlardan Karl Schapper ve Heinrich Bauer tutuklandı. Louis Phillipe hükümeti, uzun bir hapis cezasından sonra onları Fransa’dan atmakla yetindi. İkisi de Londra’ya geçtiler. Schapper, Nassau’nun Weilburg kasabasındandı. (B. Almanya) Giessen’de ormancılık okumuş, 1832’de Georg Büchner’in komplosuna katılmıştı. 3 Nisan 1833’te Frankfurt’ta bir polis karakoluna düzenlenen baskına katıldı. Bu olaydan sonra da yurt dışına kaçtı ve Şubat 1834’te Mazzini’nin Savoy’daki güçlerine katıldı. Dev yapılı, kararlı ve enerjik, daima burjuva varlık ve hayatı feda etmeye hazır, 1830’ların tipik profesyonel devrimcisiydi. Onun “demagog”luktan komünistliğe geçişi kanıtıyor ki, düşüncesinde belli bir kütlüğe karşın, teoriyi daha iyi algılamaya açıktı. Bir kez ikna oldu mu, inatla fikirlerine bağlanır ve bu nedenle devrimci heyecanı bazen daha yerinde kararlar almasını engellerdi. Sonradan yanlışlığını kabullenmeye her zaman hazırdı. Mayası tastamam bir insandı. Alman işçi hareketinin temellerinin atılmasına olan katkıları hiçbir zaman unutulmayacaktır.

Heinrich Bauer Franconialı’ydı. Kunduracıydı. Kabına sığmayan, neşeli ve espirili ufak tefek bir adamdı. Onun küçük kalıbı uyanıklık ve kararlılık taşıyordu.

Paris’teyken dizgicilik yapan Schapper, Londra’ya yerleştikten sonra hayatını dil öğretmenliği yaparak kazanmaya çalıştı. Bauer’le birlikte Birliğin sarkan ipliklerini bir araya getirdiler ve Londra’yı eylemlerinin merkezi yaptılar. Joseph Moll da aralarına katıldı (daha Paris’teyken katılmış olabilir). O da Köln’den bir saat yapımcısıydı. Orta yapılı bir herkülüdü. Schapper’le birlikte salonun girişini yüzlerce saldırgana karşı başarıyla savunduklarına kaç kere tanık oldum. Diğer iki yoldaşından enerjilik ve kararlılık bakımından geri kalmayan ama kafa bakımından onlardan ileri biriydi. Başarıyla yerine getirdiği sayısız görevinin fazlasıyla kanıtı olduğu gibi, yalnızca doğuştan bir diplomat değildi, aynı zamanda kafası teorik konulara daha da yatkındı. Üçünü de Londra’da 1843’te tanıdım. Onlar, karşılaştığım ilk devrimci proleterlerdi. O

günlerde dünya görüşümüzün belli noktalarda ayrılmasına karşın (onlarda dar kafalı egaliter komünizm yolunda ne varsa, bende de dar kafalılıkta onlardan hiç aşağı kalmayan bir felsefi kendini beğenmişlik vardı), bu üç gerçek adamın benim üzerimde bıraktığı derin izlenimi hiçbir zaman unutmayacağım. Ben de o sıralarda adam olmaya hevesli bir gençtim.

Londra'da İsviçre'ye oranla daha fazla olan toplantı ve dernek kurma özgürlüğü onlara büyük bir avantaj sağladı. 7 Şubat 1840'ta Alman İşçi Eğitim Derneği kuruldu. Bu dernek gizli değil, açık çalışma yürütüyordu. Dernek hala vardır. Dernek Birliğe adam kazanmaya yarıyordu ve komünistler, her zaman olduğu gibi, Derneğin en aktif ve bilgili üyeleri olduğu için, doğal olarak Dernek yönetiminin Birliğin elinde olması gerektiğini varsayıyorlardı. Kısa bir süre sonra Birliğin Londra'da birkaç seksiyonu (*Gemeinden*, communes) ya da o zamanlar hâlâ kullanılan deyimle "kulübe"si oluştu. İsviçre'de, diğer yerlerde aynı taktikler uygulandı. İşçi dernekleri nerede kurulabiliyorsa onlardan aynı şekilde yararlanıldı. Bu tür yöntemlerin kullanılmasına yasal engeller çıktığı yerlerde ise müzik dernekleri, *Turnvereine*'ler kullanıldı.

Gruplar arasında iletişim birinden ötekine sürekli seyahat eden üyeler yoluyla sağlanıyordu. Gerektiğinde bu üyeler kuryelik de yapıyorlardı. Her iki durumda da, Birliğin eylemlerinin kapsamı, zamanın hükümetleri sayesinde genişliyordu. Kendi akıllarınca, hoşnut olmadıkları işçileri (ki bu işçiler onda dokuzluk bir olasılıkla Birlik üyesi oluyordu) sürgüne göndererek, gittikleri yerlerde görevli üye olarak çalışmalarını sağlıyorlardı.

Yeniden kurulan Birlik hızla büyüdü. Bu büyüme İsviçre'de özellikle göze çarpıyordu. Burada Weitling August Becker (aşırı derecede yetenekli bir adam, birçok Alman gibi onun da iç dengesizliği felakete uğramasına neden oldu) ve diğerleri aşağı yukarı Weitling'in geliştirdiği komünist sisteme dayanan ilkeler üzerinde güçlü bir örgüt kurdular. Burası Weitling'in komünizmini eleştirmenin yeri değil. Ancak bu sistemin Alman proletaryasının ilk bağımsız, teorik canlanması olarak önemini vurgulamak için, 1844 Paris *Vorwärts*'da Marks'ın şu sözlerine hâlâ katılıyorum: "Filozofu ve din adamı dâhil, Alman burjuvazisi, Weitling'in *Uyum ve Özgürlüğün Garantileri* yapıtıyla karşılaştırılabilecek, *burjuvazinin kurtuluşunu* —siyasal kurtuluşunu— *savunan* bir eser gösterebilir mi? Alman siyasal edebiyatının zayıf ve yüreksiz bayağılığını, Alman işçilerinin bu dev ve parlak başlangıcıyla karşılaştıran, *proletaryanın bu dev bebek ayakkabılarını* burjuvazinin küçülmüş, topukları aşınmış siyasal ayakkabılarıyla karşılaştıran herkes, Sindirella'nın atletik bir yapıya gelişeceğine kehanette bulunmaktan başka bir şey yapamaz." Bugün bu atletik yapı önümüzde duruyor. Tam ölçülerine büyümesi için daha çok yılların geçmesi gerekiyor ama yine de önümüzde duruyor.

Birliğin Almanya'da da birçok seksiyonu vardı. Nitelikleri gereği yok olup gidebiliyor, fakat yok olanların yerini yenileri daha da fazlasıyla dolduruyordu. 1846'nın sonuna kadar, yani ilk grupların ortaya çıkmasından yedi yıl sonrasına kadar, Alman polisi Birliğin izlerini bulamadı. Berlin (Mentel) ve Magdeburg (Beck)'da buldukları bu izleri de süremediler.

Weitling Paris'ten İsviçre'ye geçmeden önce, 1840'ta Birliğin dağılan öğelerini yeniden topladı. Birliğin çekirdeğini terziler oluşturuyordu. Alman terziler her yere dağılmıştı. İsviçre'ye, Londra'ya, Paris'e. Paris'te Almanca meslek dili gibiydi. Öyle ki tanıdığım bir Norveçli terzi, Drontheim'dan Fransa'ya deniz yoluyla seyahat ettiğinde, 18 ay sonra tek kelime Fransızca zor öğrenmişti. Fakat eksiksiz Almanca konuşabiliyordu. 1847'de Birliğin Paris'teki seksiyonlarından ikisi genel olarak terzilerden, biri de doğramacılardan oluşuyordu. Merkez, Paris'ten Londra'ya kaydırılır kaydırılmaz yeni bir olgu belirdi. Birlik, bir Alman örgütü olmaktan çıktı, giderek enternasyonal bir örgüte dönüştü. İşçi Eğitim Derneği'nde Almanlar ve İsviçrelilerin yanı sıra, Almancayı ortak dil olarak kullanabilecek diğer uluslardan insanlar da vardı: İskandinavlar, Hollandalılar, Macarlar, Çekler, Güney Slavlar, Ruslar ve Alsaslılar. 1847 yılın-

da muhafız alayından bir İngiliz, askeri üniformasıyla, toplantılara düzenli katılırdı. Kısa bir süre sonra Dernek *Komünist İşçi Eğitim Derneği* adını aldı. Üyelik kartları üzerindeki belge “Bütün insanlar kardeştir” idi, bu arada yanlış çevirilerle de birlikte en az 20 dilde yazılmıştı. Gizli Birlik de tıpkı legal Dernek gibi kısa bir sürede daha enternasyonal bir nitelik kazanmaya başladı. İlk bakışta bu enternasyonal görünümün kapsamı sınırlıydı. Pratikte bu görünüm Birlik üyelerinin değişik uluslardan olmasından kaynaklanıyordu. Teorik alanda ise devrimin, ancak Avrupa çapında gerçekleşirse utkuya ulaşabileceğinin anlaşılmasından kaynaklanıyordu. Birlik bundan ileriye gitmedi ama temelleri artık atılmıştı.

12 Mayıs 1839 ayaklanmasında çarpışmış olan ve sonra Londra’ya sığınanlar, Londra’daki Birlik ile Fransız devrimcileri arasında köprü işlevi görüyordu. Aynı durum daha radikal olan Polonyalılar için de geçerliydi. Mazzini gibi, resmi Polonyalı mülteciler de doğal olarak dosttan çok düşmancaydılar. İngiliz Çartistleri, kendi hareketlerinin özgül İngiliz karakteri nedeniyle, devrimci olarak kabul edilmiyor, yok sayılıyorlardı. Bu Çartistlerle Londra’daki Birlik yöneticileri daha sonra ancak benim araya girmemle tanıştılar.

Koşullar Birliğin niteliğinde daha başka değişimlere de yol açtı. O günlerde Paris’e hala ana devrimci şehir gözüyle bakılıyordu. Ama Birlik, Parisli komploculardan kopmaya başlamıştı bile. Giderek büyümesi, genişlemesiyle birlikte öz-bilinci de gelişti. Üyeler, Birliğin giderek Alman işçi sınıfı içinde kök saldığını, Kuzey ve Doğu Avrupa işçilerinin bir bütün olarak bayraktarlığını yapmanın, bu Alman işçilerinin yazgısı olduğunu hissetmeye başlamışlardı. Birlik, Weitling’in şahsında, Fransız rakipleriyle eşit düzeyde bir komünist teorisyene sahipti. Üstelik 12 Mayıs deneyimi, *Putsch* (darbe) girişimciliği siyasetinin işe yaramazlığını öğretmişti. Hâlâ her olaya bir devrimci patlamanın başlangıcı olabilir gözüyle bakılmasına, eski yarı-komplocu kuralların olduğu gibi korunmasına karşın bu, eskiden kalma devrimci inatçılığın kalıntılarından başka bir şey değildi. Ve bu kalıntılar daha akıllıca, daha doğru görüşlerle çarpışmaya başlamıştı bile.

Aynı zamanda şunu da belirtmeliyiz ki, ortada olduğu kadarıyla bile, Birliğin toplumsal doktrini büyük bir kusurdan etkileniyordu. Bu, zamanın koşullarına bağlı bir şeydi. Proleter üyelerin hemen hemen hepsi zanaatkârdı. Bunlar büyük şehirlerde bile küçük patronların sömürsü altındaydı. İşletmenin bir büyük kapitalist adına yerli endüstriye dönüşmesiyle ortaya çıkan “konfeksiyon” ya da büyük ölçekli terzi sömürsü, daha Londra’da bile çocukluk yıllarını yaşıyordu. Sömürenin kendisi küçük patrondu ve meslekteki işçiler de küçük patron olma hevesiyle yaşıyorlardı. Buna ek olarak, lonca ruhunun kalıntıları zamanın Alman zanaatkârları arasında hala yaygındı. Henüz tam anlamıyla modern proleterler değillerdi. O yolda ilerliyorlardı, ama henüz küçük orta sınıfın kuyrukçusu durumundaydılar. O tarihte daha burjuvazinin, yani büyük ölçekli sermayenin dolaysız muhalifleri değillerdi. Bu zanaatkârların kendi sınıflarının ilerdeki gelişimini içgüdüsel olarak görmeleri, onlar için büyük bir onur kaynağıdır. Ve bu gerçeği daha tam kavramamış olmalarına karşın, kendilerini proletaryanın partisi olarak örgütlenme yolunda ilerliyorlardı. Yine de zanaatkâr olmanın getirdiği köklü ön yargıların, sıra toplumun etraflı bir eleştirisine, yani ekonomik gerçeklerin araştırılmasına geldiği zaman onları tökezletmeyeceğini beklemek olanaksızdı. Şahsen, tek bir Birlik üyesinin hayatında bir ekonomi-politik kitabı okumuş olduğunu sanmıyorum. Neyse, önemli değil! Şimdilik, “Eşitlik”, “Kardeşlik”, “Adalet” gibi kavramlar onlara her teorik duvarı aşacak bacağı sağlıyordu.

Bu arada Weitling’in ve Birliğin komünizminin yanı sıra, özünde farklı türden bir komünizm doğmaktaydı. Manchester’da oturduğum sırada bir gerçek burnumun dibine itiliverdi. Bugüne kadar tarih yazılırken önemsenmemiş, hatta nefretle karşılanmış olan ekonomik gerçekler, en azından çağdaş dünyada belirleyici tarihsel güçtü. Ekonomik gerçekler, günümüzde-

ki sınıf çelişkilerinin kökeninin temelini oluşturuyordu. Ve bu çelişkiler ise, İngiltere gibi büyük ölçekli endüstrinin varlığı nedeniyle, tam geliştikleri ülkelerde, siyasal partilerin ve savaşlarının, dolayısıyla tüm siyasi tarihin temelini oluşturuyordu. Marks, yalnızca aynı sonuca varmakla kalmamış, aynı zamanda, daha 1844'te *Deutsche-Französische Jahrbücher*'de yazdığı yazılarda, bu gerçeklerden genellemelere gitmişti. Buna göre Marks, burjuva toplumu biçimlendiren ve düzenleyen devlet olmadığını, tersine devleti biçimlendirip düzenleyen burjuva toplumu olduğunu ortaya koyuyor, bu nedenle siyasetin ve onun tarihinin ancak ekonomik koşullardan, onların geçirdiği evrimden çıkararak açıklanabileceğini söylüyordu. Marks'ı 1844 yazında Paris'te ziyaret ettiğimde teorik konularda tam bir uyum içinde olduğumuz ortaya çıktı. Birlikte çalışmamız bu tarihten başlar. 1845 baharında yeniden, bu kez Brüksel'de karşılaştığımızda Marks, bu ilkelerden çıkararak, tarihsel materyalizm teorisinin ana yönlerine ulaşmıştı. Şimdi önümüzdeki görev yeni kazanılan bu teoriyi tüm yönleriyle geliştirmektir.

Tarih bilimini kökünden değiştirecek olan bu teorinin keşfi, böylece özünde Marks'ın eseridir. Benim ise bu meselede çok önemsiz bir katkı olmuştur. Fakat bu buluşun çağdaş işçi hareketi açısından güncel önemi vardı. Fransızlarda ve Almanlarda komünizm, İngilizlerde Çartizm, artık rastlantısal, ortaya çıkmasa da olurmuş türünden olgular olarak görünmüyordu. Bunları artık çağdaş ezilen sınıfın, proletaryanın bir hareketi, egemen sınıfa, burjuvaziye karşı tarihsel olarak zorunlu savaşın aşağı yukarı gelişmiş biçimleri olarak değerlendirmek gerekiyordu. Bunlar sınıf savaşının biçimleriydi ama önceki dönemlerin sınıf savaşlarından farklı olarak şu özelliğe sahipti: Günümüzün ezilen sınıfı, proletarya, toplumu sınıf ayrılıklarından, bununla birlikte sınıf savaşımından kurtarmadan, kendi kurtuluşunu sağlayamaz. Ve komünizm, artık kafada olabildiğince mükemmel bir toplum düşünme girişimi değil, bundan böyle proletaryanın savaşının özünün, koşullarının ve bundan çıkan genel hedeflerinin anlaşılması anlamına geliyordu.

Bizim bu yeni bilimsel sonuçları yüklü ciltlerde yalnız "okumuş" dünyanın bilgilenmesi için sunmak gibi bir amacımız yoktu. Tam tersine, ikimiz de her şeyimizi ortaya koyarak siyasal harekete atılmıştık. Okumuş dünyada, özellikle Batı Almanya'da belli taraftarlarımız vardı. Örgütlü proletarya ile de sıkı bağlarımız vardı. Görevimiz dünya görüşümüzü sağlam bir bilimsel temele oturtmaktı. Ancak genel olarak Avrupa proletaryasını, özel olarak da Alman proletaryasını kendi görüşlerimize kazanmak da bir öncekinden aşağı kalır bir görev değildi. Bu nokta kafamızda açılır açılmaz çalışmaya başladık. Brüksel'de Alman İşçi Derneği'ni kurduk ve Şubat Devrimi'ne kadar bizim organımız olarak çıkacak olan *Deutsche Brüsseler Zeitung*'u devraldık. Benim de katkıda bulunduğum, Çartistlerin merkez organı, *Kuzey Yıldızı (The Northern Star)*'nin editörü Julian Harney yoluyla, İngiliz Çartistleri'nin devrimci kanadı ile ilişkiydik. Aynı zamanda Brüksel demokratları ile de işbirliği yapıyorduk (Marks, Demokratik Derneği'nin başkan yardımcısıydı). Ayrıca benim İngiliz ve Alman hareketi hakkında materyal gönderdiğim *La Reforme*'daki Fransız sosyal demokratları ile de ilişkimiz vardı. Kısacası, radikal ve proleter örgüt ve basınla olan ilişkilerimiz tam arzuladığımız gibiydi.

Adiller Birliği ile ilişkilerimiz şöyleydi: Elbette bu kuruluşun varlığından haberdardık. Daha 1843'te Schapper, bana üyelik teklif etmişti. Bilinen nedenlerle bu teklifi reddetmiştim. Fakat yine de bu Londralılarla sürekli haberleşiyorduk. Birliğin o zamanlar Paris seksiyonlarının liderlerinden Dr. Everbeck ile daha da yakın ilişkilerimiz vardı. Birliğin iç durumuna karışmıyorduk ama her önemli konuda bilgimiz oluyordu. Sözle, mektupla, gazetelere yazdığımız yazılarla Birliğin önde gelen üyelerinin teorik görüşlerine etki yapıyorduk. Bunların yanı sıra, özel durumlarda, kurulmakta olan komünist partisinin iç işlerini ilgilendirdiği zaman, litografi bildiriler yayınlayarak tüm dostlarımıza ve mektuplaştığımız kişilere postalıyorduk. Birlik de zaman zaman bu bildirilere konu olmuştu.

Westphalialı genç bir öğrenci olan Herman Kriege'nin durumunda böyle olmuştu. Herman Kriege Amerika'ya gitmiş, kendisini Birliğin görevlisi olarak tanıttıyordu. Birliği kullanarak, Güney Amerika'yı dağıtmak amacıyla deli dolu Harro Harring ile ilişki kurdu. Daha sonra, Birlik adına, sevgiyle yanıp tutuşan, aşırı derecede abartılmış romantik bir komünizmi anlatan bir gazete çıkardı. Derhal bir bildiriyle saldırıya geçtik. Etkili olmadık da değil. Birliği ilgilendirdiği kadarıyla, Krieg'in ismi silindi.

Daha sonra Weitling, Brüksel'e geldi. Fakat artık o alçak gönüllü, kendi yetenekleri karşısında biraz ürken, komünist dünya görüşünün nasıl olduğu hakkında tam bir fikir edinmek isteyen genç terzi kalfası değildi. Artık kendi büyüklüğünü kıskananların ezmeye çalıştığı, rakiplerden, gizli düşmanlardan, her yerde tuzaklardan kuşkulanan büyük adam, yedi köyden kovulma bir peygamberdi. Yeryüzünde cennetin kurulması için elinde reçete bulunan bir kâhindi ve sanki karşılaştığı herkes bunu ondan çalmak istiyordu. Londra Birliği'ndekilerle takışmıştı. Fakat özellikle Marks ve karısının onu hemen hemen insanüstü bir sabırla karşıladıkları Brüksel'de yine herkesle arasını bozdu. Peygamberlik görevini sürdürebilmek ümidiyle sonra Amerika'ya gitti.

Bütün bu durumlar Birlik'de ve özellikle Londra'daki liderler arasında sessiz değişime katkıda bulundu. Hem basit Fransız egaliter komünizminin, hem de Weitling'in türünün yetersizliği onlara gün be gün açık oluyordu. Weitling'in, komünizmi eski Hıristiyan pratiğine indirgemeye çalışması (ki *Yoksul Günahkârın Kutsal Kitabı*'nda buna ilişkin açık kanıtlar var), İsviçre'de hareketi ya Albrecht gibi salakların, ya da Kuhlmann gibi sahte peygamberlerin eline itti. Bir de "*gerçek sosyalizm*" vardı. Birkaç edebiyat düşkününün hastalığı olan bu tür, Fransız sosyalist deyimlerinin çürük bir Hegel Almancasına çevirisinden başka bir şey değildi. Aşk üzerine şerbetli laflarla dolup taşıyordu (sosyalizmin bu türü üzerine, *Manifesto*'daki bölüme bak). Kriege ve bu tür edebiyatın okurları ile Birliğe gelen bu düşüncelerin salyalı belkemiksizliği Birliğin eski savaşçıları yalnızca öğrendiriyordu. Buradan çıkarak, savundukları teorik fikirler elle tutulmaz duruma geliyor, bundan doğan pratik hatalar da giderek, daha açığa çıkıyordu. Sonuçta, Londra'dakiler Marks'ın ve benim yeni teorimizin doğruluğuna artan bir biçimde inandılar. Bu anlayışın büyümesinde Londra Birliği'nin üyesi olan iki kişinin büyük katkısı oldu. İkisi de teorik konularda diğerlerini geride bırakacak yetenekteydi. Bunlardan biri Heilbronlu bir minyatür ressamı olan Karl Pfander, diğeri de Thuringen'de bir terzi olan Georg Eccarius'du. Pfander, bundan sekiz yıl önce Londra'da öldü. Bilgili, zeki, esprili, ince alaylı ve diyalektik bir insandı. Eccarius ise bilindiği gibi uzun yıllar, Genel Konseyi'ne Eccarius, Pfander, Lessner, Lochner, Marks ve benim gibilerin bulunduğu Uluslararası İşçi Birliği'nin sekreterliğini yaptı. Daha sonra Eccarius bütün yaşamını, İngiliz sendikal hareketine adadı.

Uzun sözün kısası, Moll, 1847 baharında Brüksel'e geldi. Marks'ı ziyaret ettikten sonra Paris'e beni görmeye geldi. Görevi, bir kez daha yoldaşlarının da ricası üzerine, bizi Birlik üyeliğine davet etmektir. Görüşlerimizin doğruluğuna genel olarak ikna olmuşlardı. Aynı zamanda, Birliği geleneksel biçimlerinden ve komplocu yöntemlerinden arındırmak gerektiğine de inanmışlardı. Birliğe girsek, eleştirel komünizmimizi kongrede, manifesto biçiminde geliştirmek ve Birliğin Manifestosu olarak basılmasını sağlama fırsatı verilecekti. Aynı zamanda Birliğin eskimiş örgütlenişinin zamanın koşullarına, kendi amaçlarımıza uygun bir biçimde değiştirilmesine katkıda bulunabilecektik.

Yalnızca propaganda için bile olsa bizim, Alman işçi sınıfı içinde bir örgüte ihtiyacımız olduğunu biliyorduk. Böylesi bir örgütün, salt yerel nitelikte olmadığı sürece, Almanya dışında bile gizli olması gerektiğini görmüyor da değildik. Ancak böyle bir örgüt zaten vardı: Birlik.

Bizim Birlik'te eleştirdiğimiz yönler, artık Birliğin temsilcilerince de kabul ediliyordu. Yeniden örgütlenme çalışmalarına katılmamız isteniyordu. Böyle bir öneri reddedilir miydi? Doğal olarak hayır. Bunun için Birliğe girdik. Marks, Brüksel'de yakın dostlarımızın arasından bir seksiyon kurdu. Ben ise Paris'teki üç seksiyonu ziyaret ettim.

Birliğin birinci kongresi 1847 yazında Londra'da yapıldı. Brüksel seksiyonunun temsilcisi Wilhelm Wolf'du. Ben Paris seksiyonunu temsil ediyordum. Ana sorun Birliğin yeniden örgütlenişiydi. Eski, mistik isimlerin her kalıntısı, komplocu günlerin artıkları silindi gitti. Birlik, seksiyonlar, gruplar, yönetici guruplar, merkez komitesi ve merkez kongre diye örgütlenmişti. *Komünist Birliği* adını aldı. Yeni tüzüğün birinci maddesi şöyle diyordu: "Birliğin amacı, burjuvaziyi devirmek, proletaryanın egemenliğini kurmak, sınıf çelişkileri üzerine kurulu eski burjuva toplumunu kaldırmak ve sınıfların, özel mülkiyetin olmadığı yeni bir toplum kurmaktır..."

Örgüt baştan aşağı demokratikti: Görevlileri seçimle gelmişler ve değiştirilebilirlerdi. Bu bile, tek başına, komplocu yöntemlere dönüş sevdasını kıracak nitelikteydi çünkü bu yöntemler diktatörlük gerektiriyordu. Ve Birlik, en azından olağan, barışçıl dönemlerde, salt propaganda derneğine dönüşmüştü. Öyle demokratikleşmiştik ki, bu yeni tüzük, seksiyonlarda tartışmaya açıldı. Tüzük, ikinci kongrede de görüşüldü ve son olarak 8 Aralık 1847'de kabul edildi. Wermuth ve Stieber'in 1. kitabında, 239. sayfa, appendiks VIII'de bulunabilir.

İkinci kongre aynı yılın Kasım'ıyla Aralığı bağlayan günlerde yapıldı. Buna Marks da katıldı. Uzun bir tartışma boyunca yeni teorisini açıkladı. Kongre en az on gün sürdü. Muhalefet ve kuşkular en azından yatıştırıldı, yeni ilkeler oybirliğiyle kabul edildi ve Marks ve bana Manifesto'yu yazma görevi verildi. Biz, görevimizi gecikmeden yerine getirdik. Şubat Devrimi'nin patlamasından birkaç hafta önce, kitabın metni Londra'ya gönderildi ve orada basıldı.

O günden bu yana Manifesto dünyayı dolaştı, hemen hemen her dile çevrildi ve bugün de proleter harekete rehberlik ediyor. Eski Birliğin sloganı olan, "Bütün insanlar kardeştir" sloganı, yerini yeni bir savaş çağrısına bıraktı: "Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!" Bu, savaşımın uluslararası niteliğinin açıkça duyurulmasıydı. On yedi yıl sonra bu savaş çağrısı bütün dünyada Uluslararası İşçi Birliği'nin kavga sesi olarak yankılandı. Ve bugün bütün ülkelerin savaşkan proletaryası onu bayraklarına yazdılar

EK II: KOMÜNİST ENTERNASYONALE GİRİŞ KOŞULLARI⁴⁷

1. Günlük ajitasyon ve propaganda gerçekten komünist nitelikte olmalıdır. Partinin tüm yayın organları, kendini proleter devrimine adanmış, güvenilir komünistlerce redakte edilmelidir. Proletarya diktatörlüğü âdet yerini bulsun diye boş bir slogan olarak tartışılmamalı. Basınımız proletarya diktatörlüğü fikrini popülarize etmek amacıyla yaşamın günlük pratik gerçeklerini sistemli olarak işlemelidir. Bu yolla işçi, asker ve köylüler, proletarya diktatörlüğünün kendileri için vazgeçilmez olduğu gerçeğine ulaştırılmalıdır. Üçüncü Enternasyonal’i destekleyenler ele geçirdikleri her olanaktan, basından, halk toplantılarından, sendika ve kooperatiflerden yararlanarak sadece burjuvaziyi değil, onun suç ortaklığını yapan her soydan ve boydan reformistleri sistemli olarak, amansızca teşhir etmelidir.
2. Komünist Enternasyonal’e katılmak isteyen her örgüt, işçi sınıfı hareketinde sorumlu yerleri (parti örgütleri, yazı kurulları, sendikalar, parlamento grupları, kooperatifler, belediye meclisleri vs.) tutan reformistleri ve ‘merkezciler’i sistemli ve ardılcı olarak temizlemeli, yerlerine güvenilir komünistleri getirmelidir. Bu, bazı durumlarda sıradan işçilerin “deneyimli” yöneticilerin yerine geçmesi zorunluluğu doğduğunda da mutlaka yapılmalıdır.
3. Sıkıyönetim ya da olağanüstü yasalarla komünistlerin legal çalışma olanaklarının ortadan kaldırıldığı ülkelerde legal ve illegal çalışmanın birleştirilmesi kesinlikle gereklidir. Avrupa ve Amerika kıtasında hemen her ülkede sınıf savaşımı iç savaş dönemine giriyor. Bu koşullarda komünistler, burjuva legalizmine kesin olarak güvenemezler. Çözümleyici an geldiğinde partinin devrime karşı görevlerini yerine getirebilmesi için komünistler *her yerde*, illegal paralel örgütler kurmalıdırlar.
4. Silahlı kuvvetler içinde sistemli ve ardılcı olarak propaganda ve ajitasyon çalışması yürütülmelidir. Tüm askersel birliklerde, birimlerde komünist hücreler kurulmalıdır. Komünistler bu çalışmayı ana olarak illegal yürüteceklerdir. Bunu yapmamak devrimci görevlere ihanet demektir ve Üçüncü Enternasyonal üyeliğiyle bağdaşmaz.
5. Kırsal alanda düzenli ve sistemli ajitasyon zorunludur. İşçi sınıfı, tarım emekçilerinin ve yoksul köylülerin an azından bir bölümünün desteğini sağlayamadan, geriye kalan kırsal nüfusun bir bölümünü uyguladığı politikayla yansızlaştıramadan (nötralize edemedi) etkisini sağlamlaştırıp yerleştiremez. Bugünkü ortamda kırsal alanda komünist çalışma birinci derecede önemlidir. Bu çalışma ana olarak, kırsal kesimle bağları olan devrimci işçi-komünistler yoluyla yürütülmelidir. Bu çalışmayı göz ardı etmek ya da güvenilmez yarı-reformist unsurlara bırakmak, proleter devriminden yüz çevirmek demektir.
6. Yalnızca açığa çıkmış, sosyal yurtseverliği değil, fakat bunun yanı sıra sosyal-pasifizmin sahteciliğinin ve ikiyüzlülüğünün de maskesini düşürmek, Üçüncü Enternasyonal’e bağlanmak isteyen her partinin görevidir. Kapitalizm devrimci yoldan alaşağı edilmedikçe, ne uluslararası mahkemeler, ne silahsızlanma görüşmeleri, ne de

⁴⁷ Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İng. basım, c.31, s.207–212, 563.

Cemiyet-i Akvam'ın "demokratik" yeniden örgütlenmesinin insanlığı yeni emperyalist savaşlardan kurtaramayacağını parti işçilere sistematik olarak göstermelidir.

7. Reformist ve "ortacı" politikayla tam ve mutlak olarak ayrılmanın gereğini görmek ve bu ayrılma için parti üyeleri arasında propaganda yürütmek, komünist enternasyonale girmek isteyen partilerin görevidir. Bu olmadan ardılcı komünist politika izlenemez.

Komünist Enternasyonal, hiçbir uzlaşmaya yanaşmaksızın bu ayrılmanın en kısa sürede gerçekleştirilmesini emreder. Turati, Modigliani ve diğerleri gibi ipliği pazara çıkmış reformistlerin kendilerini Üçüncü Enternasyonal üyesi saymalarına yol verecek bir duruma asla izin verilemez. Böylesi bir durum Üçüncü Enternasyonal'i çökmüş İkinci Enternasyonal'e benzemeye götürür.

8. Burjuvazinin sömürgeleri olan ve başka ulusları ezen ülkelerdeki partiler, sömürgeler ve ezilen uluslar üzerine çok iyi tanımlanmış, kesin çizgilerle belirlenmiş bir politika izlemelidir. Üçüncü Enternasyonal'e katılmak isteyen partiler, "kendi" ülkelerinin emperyalistlerinin çevirdiği sömürgeci dolapları acımasızca açığa vurmalıdır. Sömürgelerdeki her kurtuluş hareketini yalnızca sözde değil, eylemde desteklemelidir. Kendi emperyalistlerinin sömürgelerden atılmasını istemelidir. Kendi ülkesindeki işçilerin yüreklerinde sömürge ve ezilen ulusların emekçi halkıyla gerçek kardeşlik duyguları aşılmalıdır. Silahlı kuvvetler içinde, sömürge halklarına uygulanan baskıya karşı sistemli ajitasyon yürütmelidir.
9. Sendikalar, kooperatifler ve işçilerin diğer yığın örgütlerinde yorulmaksızın sistemli komünist çalışma yürütmek, Komünist Enternasyonal'e girmek isteyen her partinin görevidir. Sendikalarda komünist hücreler kurulmalı ve bu hücrelerin yorulmak bilmez çalışmalarlarıyla sendikalar komünizm ülküsüne kazanılmalıdır. Bu hücreler günlük çalışmalarının her düzeyinde sosyal-şovenistlerin ihanetini ve "ortacıların" yalpalamalarını açığa vurmalıdır. Bu hücrelerin hepsi tümüyle partiye bağlı kılınmalıdır.
10. Sarı sendikaların Amsterdam "Enternasyonal"ine karşı kararlı savaşım yürütmek, Komünist Enternasyonal'e bağlı her partinin görevidir. Yorulmak, usanmak bilmez propagandasında, örgütlü işçilere, sarı Amsterdam Enternasyonal'inden ayrılmanın gereğini göstermelidir. Komünist Enternasyonal'e bağlı uluslararası kızıl sendikalar konfederasyonunun kurulması için her desteği göstermelidir.
11. Parlamento gruplarının bileşimini gözden geçirip güvenilir öğeleri elemek ve bu grupları parti merkez komitesine sıkı sıkıya bağımlı kılmak, Üçüncü Enternasyonal'e girmek isteyen partilerin görevidir. Her komünist parlamenterin, eylemlerini gerçekten devrimci propaganda ve ajitasyonun çıkarlarına ikincil kılmasını istemelidir.
12. Partinin bir bütün olarak legal ya da illegal oluşuna bakmaksızın, tüm sürekli ve sürekli olmayan yayınları, tüm yayıncılık kuruluşları parti merkez komitesine tam bağımlı olmalıdır. Yayıncılık kuruluşlarının özerkliklerini kötüye kullanmaları ve parti politikasıyla uyumsuz politika gütmelerine izin verilmemelidir.
13. Komünist Enternasyonal'e bağlı partiler demokratik *merkeziyetçilik* ilkesine göre örgütlenmelidir. İçinde bulunduğumuz keskin iç savaş koşullarında, komünist partileri, görevlerini ancak en merkezi biçimde örgütlenirlerse, askersel disipline çok benzeyen demir disiplin uygularlarsa ve bütün üyelerinin güvenini sağlamış, geniş yetkileri olan, otoriter parti merkezlerine sahipseler yerine getirebilirler.

14. Legal koşullarda çalışan partiler, kaçınılmaz olarak içine sızan küçük burjuva unsurlardan kurtulmak amacıyla belirli zaman aralıklarıyla parti arınması (üye kayıt yenilemesi) yapmalıdır.
15. Karşı–devrimci güçlere karşı savaşında her Sovyet Cumhuriyeti’ne kendini düşünmek-sizin, yardım etmek, Komünist Enternasyonal’e girmek isteyen her partinin görevidir. Sovyet Cumhuriyetleri’nin düşmanlarına giden savaş donatılarının durdurulmasına yönelik ardıcıl propaganda çalışması yürütülmelidir. İşçi cumhuriyetlerini boğmaya gönderilen askersel birlikler içinde legal ve illegal propaganda yapılmalıdır.
16. Eski sosyal–demokrat programlarını hâlâ değiştirmemiş olan partiler, en kısa sürede, Komünist Enternasyonal kararları ruhuna ve ülkelerin özel koşullarına uygun olarak yeni komünist programlar hazırlamalıdır. Komünist Enternasyonal’e bağlı partilerin programları, kural olarak, Komünist Enternasyonal’in Kongresi’nden, ya da yürütme komitesinden onay almalıdır. Programı yürütme komitesince onaylanmayan parti, Komünist Enternasyonal’in kongresine başvurabilir.
17. Komünist Enternasyonal Kongresi’nin ve yürütme komitesinin tüm kararları, her üye partiyi bağlar. Keskin iç savaş koşullarında çalışan Komünist Enternasyonal, İkinci Enternasyonal’den çok daha merkezîyetçi olmalıdır. Ancak, Komünist Enternasyonal ve onun yürütme komitesi, üye partilerin savaştıkları ve çalıştıkları koşulların çeşitliliğini göz önüne almalıdır. Tüm partileri bağlayan kararları, ancak böylesi bir kararı almanın olası olduğu konularda almalıdır.
18. Yukarıda söylenenleri göz önüne alarak, Komünist Enternasyonal’e katılmak isteyen partiler adlarını değiştirmelidir. Üyeliğini isteyen her parti, sorulduğunda kendisini, ülkesinin *Komünist Partisi* olarak tanıtmalıdır (Üçüncü Enternasyonal’in, Komünist Enternasyonal’in seksiyonu). Bir partinin adı, kesinlikle bir formalite sorunu değildir. Büyük politik önemi vardır. Komünist Enternasyonal burjuva dünyasına ve tüm sarı sosyal–demokrat partilere amansız bir savaş açtı. İşçi sınıfına ihanet eden “sosyal–demokrat” ya da “sosyalist” partilerle komünist partiler arasındaki ayrım, tabandaki her işçinin kafasında iyice açılmalıdır, belirlenmelidir.
19. Komünist Enternasyonal İkinci Dünya Kongresi çalışmalarının sona ermesinden sonra, Komünist Enternasyonal’e üye olmak isteyen her parti, yukarıdaki yükümlülüklerin tümü parti adına onaylanması için en kısa sürede bir olağanüstü kongre toplamalıdır.
20. Üçüncü Enternasyonal’e şimdi üye olmak isteyen, ancak eski taktiklerini köklüce değiştirmeyen partiler, üye olmadan önce, merkez komitelerinin ve merkezi parti örgütlerinin en az üçte ikisinin, Üçüncü Enternasyonal’e üye olmayı, Komünist Enternasyonal’in İkinci Kongresi’nden önce kitle içinde açıklıkla savunan yoldaşlardan oluşması için gereken her şeyi yapmalıdır. Bunda Komünist Enternasyonal’in yürütme komitesinin izniyle bazı istisnalar yapılabilir. Yürütme komitesi ayrıca, 7. maddede belirtilen “merkez”in temsilcileri için de bazı istisnalar yapabilir.

Lenin’in “Komünist Enternasyonal’e Giriş Koşulları” başlıklı tezleri 19 maddeden oluşuyordu. Kongre, 21 madde onayladı. 21. madde aynen şöyledir:

21. Komünist Enternasyonal’in belirttiği yükümleri ve tezleri ilke olarak onaylamayan parti üyeleri, partiden atılırlar. Bu kural, olağanüstü kongrelerin delegelerine de uygulanır.